Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Гарсатнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 191 (13680) | 1974 оной августын 16, пятница | Сэн 2 мүнгэн

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

УЛААН-ҮДЫН М. И. КАЛИНИНАЙ НЭРЭМЖЭТЭ ЛОКОМОТИВНА ДЕПОЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Предприятиин байгуулагдаһаар 75 жэлэй ойтой дашарамдуулан, үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдые туйлаһанайнь, социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнь түлөө **Улаан-Үдын М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депое** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной августын 14.

ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭХЭ ШИИДХЭХЫ ҮДЭРНҮҮД

ГАБШАГАЙ АРБАН ХОНОГ

...тын адууһа малда бардам ...тэжээл бэлэдхэхэ хэрэг тон ...ла, харюусалгатай асуудал бо... Үбэлжэлгын үедэ адууһа ...тэжээлээр хэр зэргэ хангаг...һа мал ажалай продукци ...гүрэндэ худалдаха арадай ...ын түсэбэй дүүргэлтэ гол тү...удыдаха байна бшуу. Энээ...харгадаа абажа, мүн үбһэ ...лгын хүдэлмэрие түргэнөөр ...ха зорилготойгоор КПСС-эй ...минай райком, аймагай Сове...үйсэдхэхэ комитет августын ...16 болотор аймаг дотор габ...ай арбан хоног үнгэргэхэ гэжэ ...һэн байгаа.

...магай совхозуудта тэжээл бэ...хэ габшагай арбан хоногой ...ада ажалай үндэр бүтээсэ ...гдана гээд тэмдэглээ. Энээ... хэдэн тоо, баримтанууд эли ...р гэршэлэн харуулна. Хэрбээ ...тын 6-да аймаг соомнай хамтадаа 58.100 центнер үбһэн хуряагдаад байбал, августын 13-да 100.700 центнер болгогдонхой. Тэрэл долоон хоногой туршада 4900 тонно силос, хэдэн мянгаад тонно сенаж дарагдаһан байха юм.

Промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай хүдэлмэришэдые, мэргэжэлтэд болон алба хаагшадые тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэридэ олоор хабаадуулха асуудал габшагай арбан хоногой гол зорилгонуудай нэгэниинь байгаа. Энэ асуудалаар КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой шиидхэбэритэй зохилдуулан, Зэдын вольфраммолибденэй комбинадай дирекци, партийна комитет, профком, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай тэжээл бэлэдхэлгэдэ гараха тусхай график зохёогоо һэн. Тэрэнээ хүсэндэнь хүргэхын тула шанга хиналта табиһан байна. Жэшээнь, комбинадай коллектив габшагай арбан үдэрэй туршада 990 хүнэй нэгэ үдэр соо хэхэ ажал бүтээхэ зорилготой байбал, тэрэнээ түрүүшын 7 хоногто дүүргэһэн байна. Комбинадай хүдэлмэришэд совхозуудта туһалһаар, үшөө ехэ ажал бүтээхэ зорилготой.

Аймагай предприятинуудһаа, эмхи зургаануудһаа үдэр бүри 600 гаран хүн хүдөө ошожо, тэндэхи үбһэшэдтэ айхабтар ехэ туһаламжа хүргэжэ байгаа. Тэдэнэр үбһэ сабшаха, тармаха, һүрилхэ, силос ба сенаж дараха хүдэлмэридэ хабаадалсана. Тиихэдэ хүдэлмэришэд, алба хаагшад куузикугай, хартаабхын буртаг үбһэ түүхэ, обоолхо ажалда ябалсана.

Дүтэлүүрэй совхоздо габшагай арбан хоног эмхитэй гуримтайгаар үнгэрнэ. Тус ажахын Петр Жабуевай ударидадаг звенодо автохаргын линейнэ управлениин хэдэн хүдэлмэришэд ажаллаа. Тэдэнэр оройдоол хоёр үдэрэй туршада 300 гаран бухал табижа, томо дүрбэн һүри бодхооһон байна.

Аймагай хэлхеэ холбооной узелай 10 хүдэлмэршэнһөө бүридэһэн бригада Санагын совхозой Зэдэ голой эхиндэхи сабшалан дээрэ хүдэлжэ байна. Тус бригадые Ленинэй орденто монтёр Бадма Данзанович Бальжуров хүтэлбэрилдэг юм. Бригадын гэшүүд габшагай һайнаар хүдэлнэ гээд совхозой дирекци мэдээсэнэ.

Далахайн совхоздо ажалладаг Гуджирска геолого-бэдэрэлгын партиин, Михайловкын совхоздо хүдэлдэг аймагай лесхозой хүдэлмэришэд габшагай арбан хоногой туршада бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа байна. Тобшохоноор хэлэбэл, габшагай арбан хоногой туршада совхозуудта нилээд ехэ үбһэн хуряагдаа, силос ба сенаж дарагдаа.

Б. ОЧИРОВ,
аймгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо.

Захааминай аймаг.

ҺҮРИНҮҮД ЖЭРЫЛДЭНЭ

Шэнэ-Заган ошоходо харгын баруун хажуугаар «Заганский» колхозой сабшалан нэмжыдэг. Эндэ мүнөө жэл хэзээ хэзээнэйхиһээ һайн ногоон ургаа. Энэ сабшалан колхозой түрүү луговод М. М. Максимовта даалгагданхай. Тэрэ участогаа оло дахин уһалһан, ногооной баян ургаса ургуулхын тула бүхы хүсэ шадалаа гаргаһан байна. Тингэһэнэйнь аша үрэ мүнөө харюулагдаба. Гектарай 30 центнерһээ бага бэшэ ногоон абтана гээд, үбһэшэд омогоор мэдүүлнэ.

Ефрем Спиридонович Ивановой даадаг оньһожоруулагдамал звено эндэ үбһэ сабшажа байнхай. Бидэнэй хүрэжэ ерэхэдэ, тэдэнэр ээлжээтэ һүриеэ нюруулжа дүүргэхэеэ байгаа.

Энэ колхозой, партийна организациин секретарь Иван Федотович Хохлов бидэнтэй ябалсажа, звенонуудай һүүлшын табан үдэрэй хүдэлмэриин дүнгүүдые үбһэшэдтөө дуулгаба.

— Үнгэрһэн табан үдэр бүхы звенонууд һайнаар ажаллаба. Тиихэдэ Илья Аверьянович Филатовай звено эгээл ехэ үбһэ һүрилөө. Тэдэнэртэ нэгэдэхи һуури. Е. С. Ивановой звенодо хоёрдохи һуури олгогдобо, — гээд тэрэ хэлэбэ.

Үбһэ хуряалгада һүри нюруулхаһаа бэшэ бүхы хүдэлмэри оньһожоруулагданхай. Һүри ганцата шарга дээрэ сомогдоно. Хүн бүхэн һүри нюруулжа шадахагүй, тиимэһээ энэ хүдэлмэри эгээл дүршэлтэй Е. С. Иванов, А. Я. Асманкин гэгшэдтэ даалгагданхай.

Һүриин сомогдожо дүүрэхэтэй хамта, хоёр трактораар тэрэниие шэрэн, хорёодо оруулба.

— 60—65 центнер болохо даа, — гээд Ефрем Спиридонович хойноһоонь харан, сэдьхэл дүүрэнээр хэлэбэ.

Үбһэшэдэй нэгэ бага амарха зуура луговод М. М. Максимов иигэжэ хөөрэбэ:

— Августын эхеэр минии участок дээрэ 2023 центнер үбһэн һүрилэгдөөд байгаа һэн. Үшөө гуша гаран гактарай ногоо сабшаха үлөө. Бүхы 135 гектар талмайһаа 4000 шахуу центнер үбһэ хуряаха һанаатайбди. Гектарһаа 25 центнер үбһэ хуряаха уялгатай һэм, харин 30 центнерээр жэгдэрбэ ха.

Үнэхөөрөөшье багахан сабшалан дээрэ хэды олон һүри табигдаа гээшэб! Һаянай хура бороогүй байжа, үбһэнэй шанаршье һайн. Дүтэ дүтэ 15—20 һүринүүд жэрылдэнэ. Хамтын мал мүнөө үбэлдөө үбһэ тэжээлээр бардамаар хангагдаха, — гээд досоогоо бодоноб.

— Түсэбэй ёһоор 17 мянган центнер үбһэ бэлэдхэхэбди, — гээд Иван Федотович Хохлов хэлэнэ. — Энэ даабаряа августын арбаадаар дүүргээд, түсэбһөө гадуур үбһэ бэлэдхэхэ һанаатайбди.

Бидэнэй ябахын тэндэ үшөө нэгэ һүри бодошобо.

Зэдын аймагай колхоз, совхозуудай ажалшадай ниитын малда һайн шанартай, элбэг хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэе гэһэн уряае дэмжэн, хүн бүхэн хүсэ шадалаа гамнангүй оролдоно.

Г. ЖАМСАРАНОВА,
«Ленинэй зам» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Мухар-Шэбэр.

ТҮРЭЛ КОЛХОЗДОО ТУҺАЛНА

...агатын голой ногоон ...ар урганхай. Энээниие ...г болзортонь, шанар һайн...гаар хуряажа абахын ту... Батор Найданович Ачи...евай звено оролдосотой...оо ажаллажа байна. 180 ...тар сабшалангай зуу га...иинь сабшагдаад байна. ...рилэгдэһэн үбһэнэй хэм...эгээр багсаахада, гектар...н 10 центнер абаха гэһэн ...эб холо үлүүлэн дүүргэг...ээр. Даб дээрэ 700 гаран ...тнер үбһэн һайн шанар...гаар һүрилэгдэнхэй.

Тус звенодо туһалалсахаяа ...агатын дунда һургуулиин ...шанар, техническэ хүдэл...рилэгшэд ерэнхэй. Шии...г шамбай хүбүүд Б. С. Аюров, А. С. Доржиев, В. Б. Юмуев гэгшэд һүри сомолсодог юм.

Һургуулиин директор Владимир Гендунович Бадмажапов 9—10 класс дүүргэһэн һурагшад С. Дымбрылов, Н. Жалсараев, А. Цыренов, Р. Сагадеев гэгшэдые дахуулаад, гол горхоной заха, добо дошо, һөөг модоной хоорондуурхи ногоо гар хажууraар сабшадаг байна.

Энэ «Коммунизм» колхозой механизатор А. Д. Чоймболовой һүри хаядаг түхеэрэлгээр сомоо бодхооходонь, багшанар нюруулдаг, үригдэһэн үбһэ суглуулдаг юм. Тармалга, һүрилэлгын болохогүй үдэр гар хажуураар сабшалсана. Ачитуевай звено эндэхи 180 гектарай үбһые хуряажа дүүргээд, ондоо буусада ошожо, үшөө 80 гектарай ногоо сабшахаар хараална. Тиихэдээ багшанар, һурагшад хамта дээрээ 2800 центнерһээ доошо бэшэ үбһэ ниитын малда бэлдэлсэжэ, энэ жэлэй түсэб бэелүүлгэдэ горитойхон хубитаяа оруулха юм.

Д. АЮШЕЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Багшанар һүри соможо байна. 2. Һурагшад түрүүшынгээ мүр хэбэд.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БАЙСЫН-ҮБЭРЭЙ ЗВЕНОДО

Анаагай совхозой гурбадахи отделениин Байсын-Үбэр гэжэ газарта үбһэшэдэй оньһожоруулагдаһан звено хүдэлжэ байна. Тэрэниие дүршэл ехэтэй механизатор Кирилл Алексеевич Дубинин ударидана. Звенодо хамтадаа 13 хүн тэжээл бэлэдхэлгын түрүүшын үдэрһөө хүдэлжэ байнхай. Тэдэнэй олонхинь механизаторай мэргэжэлтэй юм.

Байсын-Үбэрэй звенодо хамта 7 трактор даалгагданхай. Тэдэнэй дүрбыень совхозой гурбадахи отделениие шефтээ абаһан «Бурводстройн» Хориин оньһожоруулагдаһан колонныn коллектив тэжээл бэлэдхэлгын үедэ тус звенодо үгэһэн байна. Тракторай косилка, тармуур, үбһэ һүрилдэг түхеэрэлгэ, хэрэгтэй бусад зэр зэмсэг энэ звенодо гүйсэд бии. Нэлэнхы ехэ талмайн ногооe МТЗ-52 түхэлэй трактораар, багахан талмайнхиие — ДТ-25 трактораар сабшажа унагаагаад, удаань тармадаг байха юм.

Тус звеногой гэшүүд тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриеэ июлиин эсэс багаар эхилһэн байна. Тэдэнэр 560 гектар сабшалангай ногоо унагаажа, хамтадаа 9 мянган центнер үбһэ бэлэдхэхэ, 530 тонно сенаж дараха түсэбтэ даабаритай. Сабшалангайнь ехэнхинь уһалагдагдаг юм. Даабаринь ехэшье, харюусалатайшье. Теэд наратай һайн үдэрнүүдэй байгаа һаань, тэжээл бэлэдхэхэ даабаряа саг соонь дүүргэхэ аргатай гээд хөөрэлдөөнэй үедэ ойлгогдобо.

— Энэ звеногой гэшүүд тэжээл бэлэдхэхэ даабаряа августын 19—20 болотор дүүргэхэ гэһэн социалис уялга абаһан юм. Хэлэһэнээ хүсэндэнь хүргэхын тула ехэ оролдолго гаргана. Ажал хүдэлмэриньшье урагшатай. Сабшалангай ургаса яһала һайн. Мүнөө гансал наран хэрэгтэй. Тингээ һаа, эдэ нүхэд найдабариемнай хүсэлдүүлжэ шадаха даа, — гээд совхозой гурбадахи отделениин тракторно-тараан ажалай бригадын бригадир Михаил Михайлович Степанов хөөрөө һэн.

Үнэхөөрөөшье энэ звеногой гэшүүдэй ажал хэрэг урагшатай һайн ябана. Хамта дээрэ хоёр зуугаад гектарай ногоон сабшагданхай. 200 гаран тонно эрхим шанартай сенаж дарагдаа. 2000 гаран центнер үбһэн бэлэдхэгдэжэ, бултадаа һүрилэгдэнхэй. Звеногой гэшүүд сабшалга тармалга хоёрой хоорондо забһар гаргахагүйн тула ехэ оролдолго гаргана, наратай үдэр, час бүхэниие бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэн хүдэлдэг заншалтай болонхой.

Һүүлэй долоон хоногой туршада энэ звеногой гэшүүд эршэтэй һайнаар хүдэлөө гээд онсолон тэмдэгдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ үе соо тус звеногойхид хамтадаа 800-гаад центнер үбһэ һүрилөө. Бэлэдхэгдэһэн тэжээлэйнь шанар һайн. Сабшалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 12—13 центнер үбһэн хуряагдана. Зарим участогуудайнь гектарһаа үшөөшье ехэ үбһэн абтадаг байха юм. Байсын-Үбэрэй звеногой гэшүүд эрхим һайн шанартай үбһэ хуряахын түлөө үдэр бүриин анхарал табижа хүдэлнэ.

Долоон хоногой туршада оролдосотой һайнаар хүдэлжэ гараһан тус звеногой коллективтэ совхозой дирекциин, партийна, профсоюзай ба ВЛКСМ-эй комитедүүдэй хамтын шиидхэбэриин ёһоор отделени доторoо нэгэдэхи һуури олгогдожо, дамжуулгын улаан вымпел, 35 түхэриг мүнгэн шан барюулагдаһан байна.

Байсын-Үбэрэй звеногой гэшүүдэй олонхинь механизаторай мэргэжэлтэй гэжэ урид хэлэгдээ һэн. Тэдэнэй дундаһаа ажалай үндэр бүтээсэ туйладаг хүнүүд баһал олон. Нэн түрүүлэн дүй дүршэлөөр баян Вениамин Петрович Ситниковые онсолон дурдамаар гээшэ ха. Энэ нүхэр Байсын-Үбэртэ зургаадахи жэлээ үбһэ хуряалгада ябалсажа байна. Мүнөө МТЗ-52 түхэлэй трактораар сабшана. Үдэртөө 12 гектарай ногоо унагааха даабаритай юм. Тэрэнээ хододоо шахуу үлүүлжэ ябана.

— Вениамин Петрович эгээл бэрхэ механизаторнуудаймнай нэгэн юм. Тэжээл бэлэдхэлгын үедэ даабаряа ходо үлүүлнэ. Бүтээһэн ажалайнь шанар эрхимээр сэгнэгдэдэг, — гэжэ звеное даагша Кирилл Алексеевич Дубинин найдамтайгаар хэлэнэ.

Тус звенодо ажалладаг механизаторнууд Сергей Петрович Басюков, Сергей Александрович Тюменцев болон бусад оролдосотойгоор хүдэлжэ, даабарияа хододоо үлүүлнэ.

— «Бурводстройн» Хориин ПМК-гай коллектив манай звенодо хододоо туһа хүргэнэ. Һаяхан воскресник үнгэргэжэ, ехэхэн талмайн ногоо гар хажуураар сабшаһан байна, — гэжэ звеногой гэшүүн В. П. Ситников хөөрэлдөөнэй үедэ тэмдэглээ һэн.

Тус звеногой гэшүүдэй бүтээсэ ехэтэй ажалда 67 наһатай үбгэжөөл Николай Константинович Лосев нилээд хубитаяа оруулалсана. Юуб гэбэл, энэ нүхэр үндэр наһатай болобошье, звеногой үбһэшэдтэ амтатай һайн хоол бэлдэжэ үгэдэг байна бшуу.

Анаагай совхозой тэжээл бэлэдхэлгын бусад звенонуудаар ябахада, үбһэшэдэй дунда социалис мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдэнхэй гээд ойлгогдоо. Дүнгүүдынь долоон хоногтоо согсологдожо, шалгаржа гарагшад урмашуулагдана. Звено бүхэндэ харуулан ойлгуулха агитациин хэрэгсэлнүүд, дайшалхы хуудаһанууд бии. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд ерэжэ, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

Б. ВАНЧИКОВ,
манай корр.

Хориин аймаг.

ЭРШЭ ШАНГА, БҮТЭЭСЭ ЕХЭ

Ерэхэ жэлэй малай үбэлжэлгын үедэ ниитынгээ адууһа малда бардам хүрэхэ алибаа тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри Хяагтын аймагай ажахынуудта ...дундаа ябуулагдажа байнхай. Августын найманай ...эгээр аймагай колхоз, совхозуудта бүхыдөө 115 мянган центнер үбһэн һүрилэгдөөд байна. Ойрын үдэрнүүдтэ хура ...оо эндэ ехээр ороогүй, сабшагдаһан үбһэн эрхим шанартайгаар сомогдоно.

Аймаг соо малай тэжээл бэлэдхэлгээр «Родина», «Заря» колхозууд, Алтайн совхоз эршэлнэ. Жэшээлэн хэлэбэл, «Родина» колхоз 30 мянган центнер үбһэ бэлэдхэхэ түсэбтэй һаа, 23 мянган центнер хуряажа абаад байна. Алтайн совхоздо түсэбөөр хараалагдаһан 13 мянган центнерэйнь 7,5 мянган центнерынь, «Заря» колхоздо түсэбөөр хараалагдаһан 9,5 мянган центнерэй 5,5 мянган центнер бэлэдхэгдээ.

Эдэ ажахынуудай сабшалангай ногоон яһала һайнаар урганхай. Тиимэһээ эндэ гектар бүриһөө дунда зэргээр 20—25 центнер хүрэтэр үбһэн абтана. Гэбэшье Ехэ-Нугын совхоздо ногооной ургаса энэ жэлдэ тулюуршаг байһан тула ехэ дайда сабшагдабашье, бирагай үбһэн абтаагүй.

Мүнөө үшөө ойроо хүртөөгүй үлэһэн сабшалангай ногооe богони болзор соо эрхим шанартайгаар хуряажа, 240 мянган центнер үбһэ бэлэдхэхэ гэһэн зорилгодо аймагай бүхы предприяти, эмхи зургаануудай коллективүүдэй анхарал онсо хандуулагдажа, габшагай арбан хоног соносхогдонхой. Эдэ үдэрнүүдтэ аймагай түб Хяагта хотын бүхы эмхи зургаан болон промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд ба алба хаагшад колхоз, совхозуудай сабшалан дээрэ гаража хүдэлнэ. Эндэ Хяагтын коммунальна предприятинуудай комбинат, плавиково-шпадай рудник, аймагай больница гэхэ мэтэ коллективүүдэй ажалшадай эршэтэ ажалые онсолон тэмдэглэмээр.

Аймагай ажахынуудта сенаж дарагдажа, ногооной гурил, набшаһата тэжээл бэлэдхэгдэжэ байнхай. Теэд энэ шухала хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана гэбэл алдуугүй. Аймаг дотор бүхыдөө долоон «АВМ» агрегат хүдэлгэгдэдэг аад, ногооной шэнгэн, набтар байһанһаа, шэрэлгынь холоһоо боложо, тэдэнэй ажалай бүтээсэ бирагүй.

Эдэ бүхы ушар шалтагаануудта аймагай ажалшад анхаралаа хандуулжа, тэжээл бэлэдхэлгынгээ хүдэлмэриие саг соонь дүүргэхэ байха.

Д. ДАШИЕВ,
манай корр.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

УЛААН-ҮДЫН М. И КАЛИНИНАЙ НЭРЭМЖЭТЭ ЛОКОМОТИВНА ДЕПОГОЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Улаан-Үдын М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой байгуулагдаһаар 75 жэлэй ойтой дашарамдуулан, социалис мүрысөөндэ үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдые туйлаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха:

Астраханцев Юрий Владимировичые — депогой начальнигай орлогшо.

Беляев Анатолий Федоровичые — слесарь.

Беспалов Николай Евстигнеевичые — парткомой секретарь.

Гацко Анатолий Ивановичые — ахалагша инженер-технолог.

Косыгина Клавдия Ивановнае — техник.

Кравченко Владимир Филипповичые — слесарь.

Нагайцев Владимир Трофимовичые — бригадир.

Очиров Намушка Дамбаевичые — электровозой машинист.

Рыбинский Валериан Владимировичые — слесарь.

Филюков Владимир Михайловичые — машинист-инструктор.

Францкевич Владимир Карловичые — электровозой машинистын туһалагша.

Цыренов Чимит Бадмаевичые — машинист-инструктор.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной августын 14.

РЕСПУБЛИКЫН АЙМАГУУДТА ҮБҺЭ ХУРЯАЛГЫН, НОГООНОЙ ГУРИЛ БЭЛДЭЛГЫН, СЕНАЖ БОЛОН СИЛОС ДАРАЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ

1974 ОНОЙ АВГУСТЫН 12-ой МЭДЭЭН

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Сабшагдаһаниинь	Һүрилэгдэһэниинь	Бэлэдхэгдэһэн үбһэн	Дарагдаһаниинь (тоннoор): сенаж	Дарагдаһаниинь (тоннoор): силос	Ногооной гурил (нёдондонойхиһоо процентээр)
Баргажанай	35	90	26	120	—	295
Баунтын	50	82	33	—	—	—
Бэшүүрэй	51	84	55	4062	685	155
Зэдын	30	74	18	598	1805	97
Яруунын	37	64	12	—	1795	76
Загарайн	45	89	34	3036	—	12
Кабанскын	76	88	63	1387	28652	133
Хэжэнгын	40	75	20	1590	420	48
Хурамхаанай	35	89	23	—	—	109
Хяагтын	58	85	41	605	—	144
Мухар-Шэбэрэй	42	87	38	3782	—	150
Прибайкалиин	45	87	40	—	7822	—
Хойто-Байгалай	37	70	17	—	—	—
Сэлэнгын	37	91	26	164	—	131
Түнхэнэй	46	83	35	400	11397	67
Улаан-Үдын	54	62	42	6280	1898	134
Хориин	34	85	23	784	—	158
Захааминай	64	76	33	4388	9928	13
Ахын	21	75	7	—	—	—
Республика бүхыдөө	**43**	**82**	**30**	**27196**	**64402**	**114**

ШАГНАЛНУУД БАРЮУЛАГДАБА

Августын 14-дэ РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум олон янзын шагналнуудые барюулаа.

Г. А. Поляновский совет хүгжэмэй искусствые хүгжөөхэ хэрэгтэ габьяануудтай байһанайнгаа түлөө Ажалай Улаан Тугай орден абаба. Уран зохёолшо А. А. Исбах совет литературын талаар туйлаһан габьяануудайнгаа түлөө Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа.

Агролесомелиорациин бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэлгын институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ П. Д. Никитин «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордендо хүртэбэ.

РСФСР-эй Габьяата барилгашан гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай грамотанууд олохон барилгашадта барюулагдаа. Тэрэшэлэн РСФСР-эй Габьяата архитектор, РСФСР-эй Габьяата хэлхеэ холбоошон, РСФСР-эй Габьяата врач, РСФСР-эй Габьяата юрист, РСФСР-эй Соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэхэ мэтэ хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые олгоһон грамотанууд барюулагдаба.

(ТАСС).

САГААН БАЙШАНДА УУЛЗАЛГА БОЛОО

ВАШИНГТОН. (ТАСС). США-гай президент Дж. Форд СССР-һээ США-да байдаг элшэн сайд А. Д. Добрынинтай уулзаа гэжэ Сагаан байшангай түлөөлэгшэ Дж. Терхорст пресс-конференци дээрэ мэдүүлбэ. СССР США хоёрой хоорондын харилсаае улам һайжаруулха шэглэлтэйгээр хүдэлмэрилхэ хүсэлэнтэй байһанаа уулзалгын үедэ президент дахинаа лаблан баталаад, энэ хараа бодол хоёр ороной аша туһада, тэрэшэлэн бүхы дэлхэйн аша туһада харюусаха байха гэжэ мэдүүлээ.

США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджер уулзалгада хабаадаба.

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ—ЭДЭБХИТЭЙ АГИТАТОР

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

Сэлэнгын совхозой конторһоо Билюутын отделени хүрэтэр һарбайгаад хүрэхөөр. Дабаан дээрэ гарахатай сасуу хэдэн арбаад үндэр гэрнүүд, һургуули, клуб, складууд харагдаха. Билюутэ тосхон Сэлэнгэ мүрэнэй зүүн эрьедэ, угаа зохид һайхан газарта түбхинэнхэй юм.

Зунай зулгы дулаан үглөө. Отделениин конторын захада ногоохон «газик» ерэжэ тогтобо. Табяад наһанай, сэбсэгэр сагаан шарайтай, сэрэгэй янзаар шаб гэмээр хубсалһан хүн машинаһаа бууба. Энэмнай дээрэ дурсагдагша совхозой партийна комитедэй гэшүүн, Билюутын отделениие эрхилэгшэ Дондок Бадмаевич Дашиев байба. Тэрэ үдэртөө бэелүүлэгдэхэ асуудалнуудые шиидхэһээр бухгалтертаа хандана:

— Намайе бэдэрээ һаань, Вершинскэ фермэ ошоо гээрэйгты. Һаалишадтай хөөрэлдөө хэхэм.

Дондок Дашиев юһэдэхи жэлээ агитаторай үүргэ дүүргэнэ. Найман жэлэй саана отделениие эрхилэгшээр томилходонь тэрэ агитаторай үүргэһээ арсаагүй һэн. Үглөөгүүр эртэшэлэн отара, фермэнүүд, үбһэшэдэй звено, тараан ажалай бригаданууд дээгүүр ябажа, ажал хэрэгыень шалгаха ажалша малша нүхэдтэеэ үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөө хэхэ, тэдэнэй хэлэһые анхаралтайгаар шагнажа, өөрынгөө һанамжа, зүбшөөл заабари үгэдэг заншалтай.

— Энэ нүхэрнай Билюутэ тосхондоо нилээд ехэ юумэ хэһэн, нютаг голдоо хүндэтэй хүн. Ажал хэрэгэ һайса мэдэхэ, үгэ хэлэндэ бэрхэ, өөртөө, мүн ажалшадтаа эрилтэ ехэтэй, алибаа хүдэлмэриие түргэдхэхэ, шамдуулхын тула эсэшэ сусашагүй оролдодог шударгы коммунист юм, — гэжэ совхозой парткомой секретарь Пурбэ Чойлокович Базаржапов хөөрэнэ.

Дондок Бадмаевич Дашиевай эрхилдэг отделени совхоз дотороо алишье ажалаараа эрхимлэжэ ябана. Һү һаалгаар, нооһо хайшалалгаар, түл абалгаар, барилгынишье талаар харахада, билюутынхид түрүүлһээр.

Эндэмнай хэдэн зуун эбэртэ бодо малай багтаамжатай комплекс баригдаһан, электрын галай элшэ хүсөөр үнеэдые һааха аппарадууд, шэбхэ шабааһа арилгаха транспортёр, автопоилка, тэжээл буйлуулха цех түхеэрэгдэһэн. Юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ хониной зүргаан байра, үрэмдэгдэһэн 15 хүдаг, малшадай байха 16 гэр баригдаа.

Һаамхай үнеэдэй тоо тоогой эли бодо олошороо. Мүнөө эндэмнай һайн үүлтэрэй 300 гаран үнеэд тоологдоно. Отделениин отаранууд дээрэ 20 мянга шахуу хони, хурьгад бии. Тиин хонин ажал энэ совхозой эгээл олзотой һалбари юм. Энэ жэл Билюутын отделениин отарануудай хонишод барандаа зуун эхэ хонин бүхэнһөө зүү, зүү гаран хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ байна. Жэшээлхэдэ, Ажалай Улаан Тугай орденто Анатолий Михайлович Акулов зүүнһаа 130 хурьга, Ленинэй орденто Валентина Гончиковна Романова зүүнһаа 111 хурьга, ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой гэшүүн, залуу хонишон Цырендоржо Шандаков зүүнһаа 114 хурьга абанхай. Иимэ бүхэриг бэрхэ хонишод Билюутэ нютагта олон. Хонишод Ширнин Очиртаров, Василий Чойжамсуев, Доржи Дашиев, Базар Найданов гэгшэд илангаяа магтаалтай.

Зунай тэн — июль һарада Сэлэнгэдэ гандуушаг байжа, үнеэд һү һаалияа татангы байба. Иимэ ушар байдалай тохёолдоод байхада, Дондок Бадмаевич малай бэлшээриие зүбөөр эмхидхэхэ, талха тарианай зүйл бүйлуулха болон бусад асуудалнуудые зүбөөр шиидхэхын тула малшадтаяа оло дахин хөөрэлдэһэн, зүбшэһэн юм. Тиимэдээ һаалишадтай түс тустань хөөрэлдэһэн, һү абаха талаар совхозойнгоо июль һарын, кварталай, жэлэй түсэбэй дүүргэлтые тайлбарилан ойлгуулһан, аймагай, республикын түрүү һаалишадай дүй дүршэл тухай тодорхой зохидоор хөөрэһэн байна.

Бүри һая Вершинскэ фермын хүдэлмэришэдтэй уулзахадаа:

— Ажал хэрэгэй амжалтые таа нүхэд, малшад, шиидхэжэ байнат. Түсэбтэ табан жэлэй үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ һү абаха түсэбөө танай фермынхид холо үлүүлэн дүүргээ. Манай совхозой һаалишад энэ жэлэй түрүүшын хахадай түсэбые мүн лэ нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ, аймагай һаалишадай мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ гаранхай. Тодорхойлходо: 509 центнер һүн түсэбһөө гадуур гүрэндэ тушаагдаа. Манай Вершинскэ фермын суута һаалишан Социалис Ажалай Герой Надежда Лазаревна Тадвашкина ганса июнь һарын хугасаа дотор һаамхай үнеэн бүриһөө 674 килограмм һү һааһан байна.

Дондок Бадмаевичай иимэ һонин дуулгахадань, һаалишадай шарайда баяр баясхалангай ошо гэрэл бадарба. Сэхынь хэлэхэдэ, агитатор Дашиев хөөрэлдөө үнгэргэхэдөө аймагай, совхозойнгоо ажабайдалһаа абтаһан һонирхолтой тоо, баримтануудые шадамараар хэрэглэнэ бшуу.

Өөрынь хэхэ ажал гээшэ яһала ехэ гэбэшье, Дондок Бадмаевич бараниинь бүтээхэ саг олодог. Хэлээл хадаа хэдышье бэрхэшээлтэй байг, тэрэнээ заабол дабажал гарадаг заншалтай. Энэ наһажаал нүхэрнэй совхозой парткомой гэшүүн, Сэлэн-Дүүмын поселково Соведэй депутат, отделениие эрхилэгшэ байбашье, ниитын хэрэгтэ эдэбхитэй хабаададаг, олоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри саг үргэлжэ үдха түгэлдэрөөр ябуулдаг. Зоной зориг бадаруулха ёһотойл бэлигтэй, хамтын хэрэгые урагшань үүдхэхэ шадалтай хүн гээ һаа, сохом алдуу болохогүй.

Агитатор Дашиевай үдха түгэлдэр, зориг бадаруулагша үгэнүүд малшадай ажал хэрэгтэ ехэхэн нүлөө үзүүлһэн байха. Хөөрэлдөөнэй дүүрэһэншье хойно тэдэнэр хүдөө ажахые саашадань улам хүгжөөхэ тушаа түрэл партиингаа XXIV съездын абаһан шиидхэбэринүүдые хэшээлтэй оролдосотойгоор хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ арга боломжонууд тухай зүбшэн хэлсэһээр лэ байгаа бэлэй.

Мүнөө Билютын отделенидэ эрхим шанартай үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, сенаж дарааха хэрэг үргэн далайсагайгаар ябуулагдана. Ерэхэ үбэлдөө адууһа малай эдихэ үбһэ тэжээлэй бардам нөөсэ бии болгохын тула ехэ багагүй оролдоно. Тэрэшэлэн тараа хураалгада бэлэдхэл түлэг дундаа ябана. Эдэ бүхы шухала ажалые зүбөөр эмхидхэжэ, амжалта туйлаха, хүдөө ажахын бүхы продуктнуудые абаха, гүрэндэ худалдаха талаар отделениингээ түсэбүүдые дүүргэхын тула коммунист Дашиев эсэшэ сусашагүй тэмсэнэ.

1973 оной намар нүхэр Дашиев гурэн түрын үндэр шагналда «Шэн габьяата ажалай түлөө» медаляар шагнагдаа һэн. Хүдөө ажахын үйлэдбэри эмхидхэгшэдэй нэгэн, бэлигтэй хүтэлбэрилэгшэ, коммунист Дондок Бадмаевич Дашиевай саашадаа бүри ехэ амжалта туйлахань найдалтай.

Р. БАЛДАНОВ,
манай корр.

Сэлэнгын аймаг.

Уялга абаал һаа—дүүргэ

ЭРШЭГҮЙҺӨӨ ИИГЭБЭ ГҮ?

Үйлэдбэриин гол һалбари болохо хони үсхэбэрилгээ улам ашагтай, олзотой болгохын тула нэн түрүүлэн хонидойнгоо үүлтэр һайжаруулха, искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэреэ һайнаар ябуулжа, түл абалгаяа, үбэлжэлгээ эмхитэйгээр үнгэргэхын түлөө Улаан-Үдын аймагай хонишодой хэһэн ажал, саашанхи зорилго, ушарһан дутагдалнууд тухай эндэхи аймсоведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник П. А. Горбунов тээмэндэ болоһон хонишодой зүблөөн дээрэ дэлгэрэнгыгээр хэлээ бэлэй.

Республикын ниислэл хото — Улаан-Үдэ шадар оршодог энэ аймаг һүүлэй гурбан жэлэй туршада байгаалиин бэрхэшээлһээ — ган гасуур, уһанай үерһөө нилээд хохидолдо ороһон гээшэ. Гэбэшье энэ хугасаа соо мяха абалгаяа наймадахи табан жэлэй энэ үеынхиһөө 12 процентээр, нооһо — 9 процентээр дээшэлүүлһэн байна. Тиихэдэ зарим түрүү ажахынууд «Маяк», «Советская Россия», «Восход», «Искра» колхозууд мяха — 10-һаа 27 процент хүрэтэр, нооһо 42 процент хүрэтэр нэмээгээ. Энэ амжалта яагаад туйлагдааб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, һүүлэй жэлнүүдтэ аймагай олохон ажахынууд абтаһан хурьгадаа үхэл гарзагүйгөөр түлжүүлжэ, гүрэндэ тушаагдаха хонидоо һайса таргалуулдаг болоо. Тиихэдэ хонидой нооһо хайшалха хүдэлмэреэ хаһа сагтань, богони болзорто үнгэргэжэ, «сагаан алтаяа» гээлтэ хоролтогүйгөөр суглуулдаг байгаа гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Тэрэшэлэн аймаг дотороо алишье талаараа онсо шалгарһан «Маяк» колхоз үнгэрөөшэ табан жэлэй туршада 100 эхэ хонин бүриһөө 63 хурьга абадаг байһанаа 98 хурьга түлжүүлдэг боложо, нооһо тушаалгаяа хонин бүридэ нэгэ килограммаар дээшэлүүлээ гэхэ гү, али 2700 граммһаа 3700 грамм хүрэтэр нэмээгээ. Гадна Ленинэй нэрэмжэтэ, «Искра» колхозуудай, Ивалгын ОПХ, «Байкал» учхозой хонишод түл абаха, хонидой нооһо тушааха талаар горитой амжалта туйладаг болоо. Жэшээлбэл, эдэ ажахынууд жэл бүри 100 эхэ хонин бүриһөө 90, мүн дээшэшье хурьга абажа, хонин бүриһөө 3,6—4 килограмм нооһо хайшалдаг болоһон байна.

Байгша ондо Ивалгын ОПХ-гай хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 92,1 хурьга түлжүүлжэ, ногоон дээрэ гаргаа. Тиихэдэ энэ ажахын III отделенидэ хонин бүриһөө хурьган абтажа, 4800 грамм нооһон хайшалагдаа юм. Мүн эхэһээ һалгаагдаһан хурьгадынь түс бүрөө 23,5 килограмм шэгнүүртэйгээр илгагдаһан байна.

— Бүхыдэнь абажа харахада аймагай хонишодой 86 бригадын найманиинь 100 эхэ хонин бүриһөө 100, мүн дээшэшье хурьга түлжүүлээ. Тиихэдэ 20 отарадань 100 хонин бүриһөө 90—99 хурьган абтаа гэхэ гү, али 86 бригадын 29-ниинь магтаалтай һайнаар ажаллажа гараа. Жэл бүри жэншэдгүй эрхимлэдэг Ивалгын ОПХ-гай түрүү хонишон Егнин Цыбикович Вадмаев даажа абаһан 468 эхэ хонинһоо 543 хурьга абажа, 520 хурьгыень түс бүриин 19 килограмм шэгнүүртэйгээр эхэһээнь һалгааһан байна. Тиихэдэ бүхыдөө 24 центнер нооһо хайшалжа тушааха түсэбөө 26 центнертэ хүргэжэ, хонин бүриһөө дунда зэргээр 5,5 килограмм «сагаан алта» абаа. Гадна энэ ажахын түрүү хонишод Павел Хиртуев, Дугар Галсанов, Федор Трифонов гэгшэдэй даадаг отарануудта хонин бүриһөө хурьган абтажа, 4,5 килограмм нарин нооһон тушаагдаа юм. Имэрхүү жэшээ тоолохо болоо һаа, аймаг доторнай яһала бии, — гээд, элидхэлшэ П. А. Горбунов саашань үргэлжэлүүлбэ. — Гэбэшье ажахынуудай хонишодой бригадануудта мүнөө хүрэтэрөө усадхагдаагүй дутагдалнууд яһала бии. Тусхайлан хэлэбэл, олонхи колхоз, совхозууд отара бүхэндэ һайжаруулагдаһан бэлшээри байгуулнагүй, үбһэ тэжээл хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэжэ абанагүй гэхэ гү, али гол баялиг болохо газараа эзэн ёһоор ашагланагүй. Энээнһээ уламжалан жэл бүри бэлшээри, сабшалангай ургаса дээшэлнэгүй бшуу. Хэрбээ даалгагдаһан газарайнгаа урэжэлыень эрид һайжаруулбал, зунай бэлшээриин үедэ гансашье һүрэг хонидоо хүсэд таргалуулха бэшэ, мүн үбһэ тэжээлшье ехээр хуряагдаха бэлэй.

Зүб лэ даа. Ушарынь хадаа мүнөө алишье ажахынь отаранууд зунай хүхэ ногоондо бэлшээреэр дуталдажа, хүсэд хүшэлөөгүй дээрэһээ үбэлдөө туранхайгаар ондо орожо, олоороо һубайрна, үхэһэн хурьга гаргана. Тиигэжэл хонин һүрэгынь жэл бүри горитойгоор олошорногүй гээшэ. Хараад үзэгты даа. Үнгэрһэн дүрбэн жэлэй туршада аймаг дотор хонидой тоо толгой оройдоол 18 процент олошоржо, мүнөө һүрэгүүдээ хүсэлдүүлхэ гэхэ гү, али гарзалһаниинь мүн гаргашалагдаһыень «бүгэлхэ» аргагүй болошоод байнхай. Гадна, энэ хугасаа соо хонин бүриһөө нооһо хайшалалгашье дээшэлээгүй, тэрэл 1971 онойнгоо хэмдэ — хонин бүриһөө дунда зэргээр 3600 грамм нооһо хурнаһан зандаа. Бүхыдэнь абабал, үнгэрһэн гурбан жэлэй туршада нооһо абалга горитой доошолоо. Тусхайлан хэлэбэл, хонин бүриһөө «сагаан алта» хураалга дунда зэргээр 300 граммһаа нэгэ килограмм хүрэтэр хороо. Жэшээлбэл, «Дружба», «Авангард», «Искра», «Восход» колхозууд, Оронгын, «Заветы Ильича» совхозууд, Ивалгын ОПХ хонин бүриһөө нооһо хайшалалгаяа 400 граммһаа 1 килограмм хүрэтэр доошолуулһан байна. Тиихэдэ гол түлэб «сагаан алта» ехээр — аймаг дотороо 50 процент абадаг Оронгын, «Заветы Ильича» совхозууд һүүлэй гурбан жэлэй дүнгөөр хараалһан зорилгоёо бэелүүлжэ шаданагүй. Дүрбэн жэлэй туршада Оронгын совхоз нооһо тушааха даабаряа 87,2 процент дүүргэжэ, гүрэндэ 379 центнер «сагаан алта» дутуу эльгээгээ. Харин «Заветы Ильича» совхоз түсэбөө 101 центнерээр хүсэлдүүлээгүй байна. Тиигэжэ эдэ ушарһаа дурсагдагша аймаг түсэбэй ёһоор дүрбэн жэлэй туршада бүхыдөө 1224 тонно «сагаан алта» гүрэндэ тушааха аад, 1200 тонно эльгээжэ, зорилгоёо 2 процентээр дүүргэбэгүй.

— Хонидой түл абалгые жэшээлэн хараха болоо һаа, мүн лэ дутагдалнууд ушарһан зандаа гэжэ хэлэлтэй. Мүнөөдэрэй дүнгөөр аймагай хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 76 хурьга түлжүүлээд байна. Энэмнай үшөөл һанаһанда хүрэмөөр бэшэ гээшэ. Ямар ушарһаа түл үсөөнөөр түлжүүлэгдэнэб гэбэл, нэгэдэхеэр, эхэнүүдынь туранхай дээрэһээ олоор һубайрна, мүн үхэһэн хурьган олоор гарана. Абтаһан хурьгадынь боргожонгүй гарзална бшуу. Үнгэрһэн 7 һарын туршада аймаг дотор 5653 хонин, 2240 хурьган гарзалаа. Илангаяа «Советская Россия», «Авангард», «Восход» колхозуудта, Оронгын, «Заветы Ильича» совхозуудта хони, хурьгадай гарза ехэ, — гэжэ хүдөө ажахын управлениин начальник П. А. Горбунов хэлээ.

Гүрэндэ тушаагдаһан хонидойнь түс бүриин шэгнүүр жэлһээ жэлдэ доошолжо байна. Хэрбээ 1970 ондо тушаагдаһан хонин бүхэнэй шэгнүүр 39—40 килограмм байһан һаа, нёдондо 37 килограммдаа ороо гэхэ гү, али толгой бүриин 2—3 килограммаар доошолно. Бэеэр бага, туранхай хонидые илангаяа «Маяк», «Советская Россия», «Авангард», «Восход» колхозууд, «Заветы Ильича», Оронгын совхозууд тушаана. Эдэ бүхы дутагдалнууд юун дээрэһээб гэбэл, нэгэдэхеэр аймагай олохон ажахынуудта үүлтэр һайжаруулха, искусственна аргаар үрэжүүлхэ гол шухала хүдэлмэринь мүнөө хүрэтэрөө гүримшүүлэгдээгүй зандаа. Нёдондо «Авангард», «Советская Россия», «Восход», «8-е марта» колхозууд хурьгадаа август һарын гаратар эхэһээнь һалгаагаагүй байжа, хонидоо ороондо оротороо хүсэд хүшэлүүлжэ үрдеэгүй юм. Энээнһээ уламжалан эдэ ажахынуудта хурьгад үсөөнөөр абтахаһаа гадна, хонидынь үбэлөө арайхан дабажа гараһан юм.

Хоёрдохёор, эндэхи хонишод хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэреэ шухалада тоолоногүй, хусануудаа ямаршье һаань хамаагүй һүрэг соогоо һула табижархина.

Гурбадахяар, ажахынуудай олохон хонишод зунай тунга ногоондо хонидоо бэлшээжэ, һайса таргалуулхые оролдоногүй, бэлшээриин хаһые хүсэдөөр хэрэглэнэгүй гэжэ тэмдэглэлтэй. Тиихэдэ «Заветы Ильича», Оронгын совхозуудай хонишод даалгагдаһан һүрэгөө үглөөгүүр эртэ гаргажа манахаһаа байха, зунай үедэ отараяа үхибүүдтээ найдаад, дуратай тээшээ ябашадаг заншалтай. Эдэ бүхы дутагдалһаа һүрэг хонидынь таргалангүй үлэжэ, үбэлэй шэмэрүүн хүйтэниие даанагүй, хурьга хаяна, гарзалнашье гээшэ.

Энэ зүблөөндэ түрүү хонишод, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд олоороо үгэ хэлэһэн байна. Гэбэшье, элидхэлшын, хонишод, мэргэжэлтэдэй хэлэһэн үгэ шагнахада, хонишодой дунда социалис мүрысөөнэй али зэргээр дэлгэрһэниинь эли болоно. Тобшолон хэлэбэл, үгэ хэлэгшэд мүрысөөн тухай, дүршэл тухайгаа, иимэ тэмсэл яажа эмхидхэдэг байһанаа, эндэнэй ямар туһа хүргэһыень нэгэшье үгөөр дурдаагүй. Тиигэжэ энэ зүблөөндэ суглараһан олохон хонишод хэһэн ажалайнгаа дүн, ушарһан дутагдалаа шагнахаһаа гадна, холуур суурхадаг түрүүшүүлэй дүршэлые халан абахаар, хамаг нюусатайнь танилсахаар хүсэһэн байбашье, тэрээндээ хүрөөгүй.

Саашадаа түс аймагай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хонишодойнгоо зүблөөнүүдые түрүү дүй дүршэл халан абаха шэглэлтэйгээр, һонирхолтойгоор үнгэргэдэг болоо һаань, яһала ашаа туһатай байха һэн гэжэ һанагдана.

В. ЖИГЖИТОВ,
манай тусхай корр.

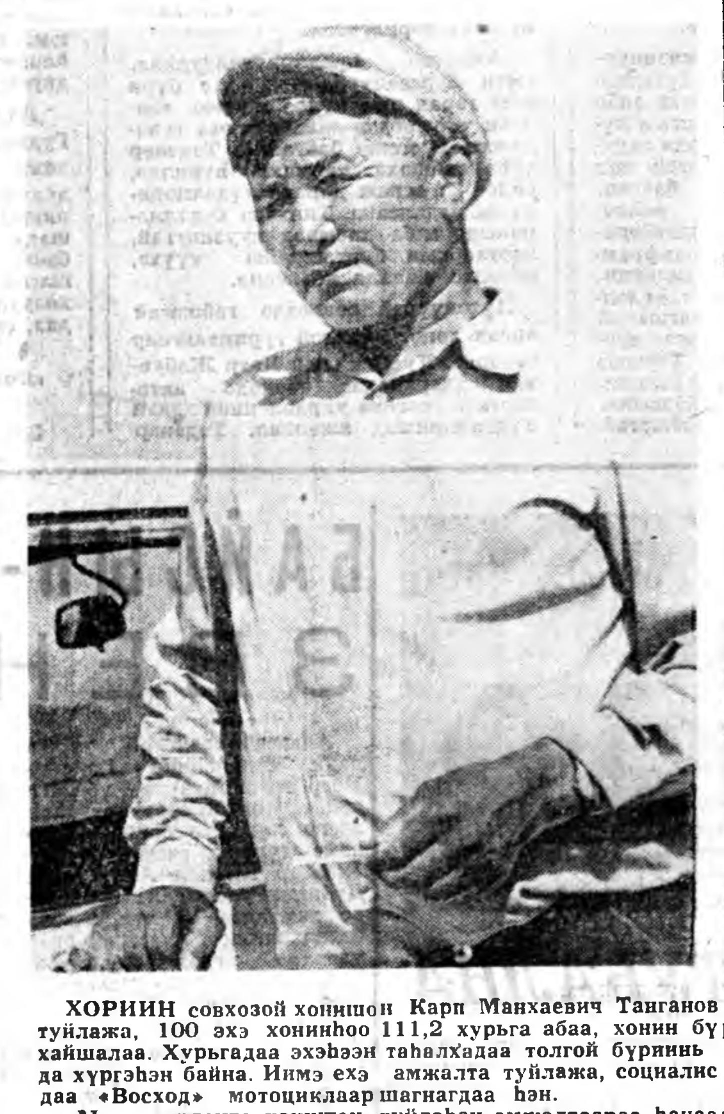
ЭНДЭ ОМОЛИ ҮДХЭГДЭНЭ

Байгалай суута омолиие олошоруулхын тула загаһа үсхэбэрилхэ хэдэн заводууд эмхидхэгдэн байгуулагдаа. Жэлдээ омолиин 1,5 миллиард түрһэ, хилмын 3 миллион жараахай үсхэбэрилхэ аргатай орон доторхи эгээл ехэ завод Байгалда шудхадаг Сэлэнгэ мүрэнэй һалаа — Итанца голой эрьедэхи Хөөмэй гэжэ тосхондо баригдажа эхилбэ. Урда тээнь баригдаһан предприятинуудта бии байһан бүхы һайн түхеэрэлгэнүүд эндэ хэрэглэгдэхэ.

Хоёрдохи ээлжээнэйнь барилгын ашаглалгада үгтэхэдэ, мүнөө хүдэлжэ байдаг Большереченскэ завод жэлдээ 1 миллиард түрһэ үсхэбэрилдэг болохо.

Байгал шадархи загаһа үсхэбэрилдэг бүхы заводуудай хүдэлжэ эхилхэдэ, омолиие промышленна аргаар барижа захалхабди.

Улаан-Үдэ. (ТАСС).

ХОРИИН совхозой хонишон Карп Манхаевич Танганов энэ жэл ехэ үрэ дүнгүүдые туйлажа, 100 эхэ хонинһоо 111,2 хурьга абаа, хонин бүриһөө 3,89 килограмм нооһо хайшалаа. Хурьгадаа эхэһээн таһалхадаа толгой бүриинь шэгнүүрые 27,4 килограммда хүргэһэн байна. Иимэ ехэ амжалта туйлажа, социалис мүрысөөндэ илажа гараһандаа «Восход» мотоциклаар шагнагдаа һэн.

Мүнөө орденто хонишон туйлаһан амжалтаараа һанаагаа дүүрээгүй, даажа абаһан хонидтоо бардам хүрэхэ үбһэтэжээл бэлдэнэ. Эртээнһээ хонидойнгоо байра байдал заһабарилжа, үбэлжөөндөө бэлэдхэжэ эхилээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто эрхим хонишон К. М. Танганов.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

ОЛЗОМНАЙ МИЛЛИОН[Д] ХҮРЭНХЭЙ

Байгша оной даабари декабриин 25-да дүүргэжэ, ажалшадай эрилтые хангаха гэһэн уялга Улаан-Үдын һэрюун унданай заводой коллектив жэлэй эхиндэ абаһан юм. Абаһан уялгаяа бодото дээрэнь бэелүүлхын тула түс заводой коллектив ехэхэн оролдолго үүсхэл гаргажа, эршэтэй шангаар хүдэлжэ байнхай. Биднэр һайн шанартай продукци гаргаха гэһэн гол зорилго урдаа табинабди. Хүдэлмэришэн бүхэн ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандана.

Коллективнай байгша оной долоон һара соо 936 мянган түхэригэй продукци [...] даабаряа, 1,037 мянга[н] [...] гэһэн юм. Заводой [...] дэлмэришэдэй бүйлүү[...] гаһан һэрюун унда[...] һайшаалда хүртэдэг [...] Биднэр ойдо ургадаг [...] дые бэлэдхэжэ, элдэ[б] [...] нүүдые хэдэг болонхо[...] нөө үхэр нюдөөр ви[...] жэ эхилээбди. За[водой] коллектив байгша [...] даабари болзорһоо[...] дүүргэхэ бэзэ гэжэ [...]

А. БАРИН[...]
Улаан-Үдын һ[...]
унданай за[...]
партийна орган[...]
секре[...]

ЭЭЛЖЭЭТЭ[...]
СЕМИНАР-ЗҮБЛӨӨ[Н]

КПСС-эй Загарайн райком аймагайнгаа партийна организацинуудай секретарьнуудые хирэ хирэ болоод лэ суглуулжа, шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэдэг заншалтай юм. Иимэ нэгэ ээлжээтэ семинар-зүблөөн һаяхан болобо.

«Коллективэй тэшүүдые үзэл бодолой, политическэ талаарнь хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хүтэлбэрилэгшэд ба мэргэжэлтэдэй үүргые дээшэлүүлхэ тухай» гэһэн асуудалаар партиин райкомой секретарь **Ю. М. Сахаровский** элидхэл хээ.

— «Череповецкэ металлургическа заводой хүтэлбэрилэгшэд ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй коллективэй гэшүүдые үзэл бодолой, политическэ талаарнь хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хабаададаг тухай» КПСС-эй ЦК-гай мэдээжэ тогтоол манай аймагай партийна организацида сэхэ хабаатай, — гэжэ элидхэлшэ зааба. Коллективые хүмүүжүүлхэ талаар ажал хүдэлмэридэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд ба мэргэжэлтэд, промышленна предприятинуудай инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд үшөөшье багаар хабаадана.

Жэшээлхэдэ, Онохойн совхоз аймаг дотороо томо ажахынуудай нэгэн юм. Түс ажахыда бүхыдөө дунда ба дээдэ эрдэмтэй аяар 41 мэргэжэлтэн тоологдодог. Тэдэнэй оройдоо 28-ниинь партийна даалгабаритай. Партийна даалгабаритай хүнүүдэй хахадынь өөрынгөө уялгые һайнаар дүүргэдэг тэжэ элирээ. Тиихэдэ[...] хозой бүхы мэргэжэлт[...] банай нэгэ хубинь [...] сбогоо ниитын ажал [...] дүүргэдэг болоно. Т[...] Эрхирэгэй совхозой [...] леспромхозой, Онохо[й] [...] ной комбинадай, Элх[...] заһабарилгын заводой [...] тийна организацинууд [...] бэрилэгшэд ба мэрг[...] коллективээ хүмүүжү[...] рэгтэ хабаадуулнагүй. [...] дотор инженерно-те[...] 650, хүдөө ажахын 9[...] гэжэлтэн тоологдоно. [...] дунда ойлгууламжын, [...] жүүлгын хүдэлмэри [...] һайнаар ябуулагданагүй [...] иимэһээ тэдэнэй зари[...] өөһэдөө ажалай журам [...] дэг, захиргаанай зүг[...] зэмдэшье ородог байна. Карл Марксын нэрэмж[...] хозой, XXI партсъездын [...] жэтэ колхозуудай мэрг[...] коллективые хүмүүжүү[...] лаар хүдэлмэридэ эд[...] гээр хабаададаг гээд т[...] хэ хэрэгтэй. Партиин [...] мой эмхидхэлэй таһаг[...] руктор **С. Ф. Яманов** [...] на эхин организацинууд [...] хидхэлэй-партийна хү[...] һайжаруулха тухай» [...] лаар аймаг дотор ямар [...] мэри ябуулагданаб гэж[...] рэжэ үгөө. XXI партс[...] Карл Марксын нэрэм[...] хозуудта, Хандагатай[н] [...] промхоздо, Онохойн [...] комбинадта, эмхидхэлэй [...] тийна хүдэлмэридэ хо[...] ралаа хандуулжа бай[...] элидхэлшэ зааба. Гэх[...] та, партиин зэргэдэ, [...] дые хүмүүжүүлхэ хэр[...] ша хэрэгээр хандадаг [...] нүүдые тэрэ дурдаа.

ВЛКСМ-эй райкомой [...] хи секретарь **В. В. Х[...]** аймагай комсомолшууд[...] хүдэлмэри тухай [...] үгөө.

С. ОЧИРО[...]

СОВЕТ ОРОН: ШЭНЭ ҺОНИН

ЕХЭ АШАГ ОЛЗОТОЙ

Калуга. (ТАСС-ай корр. Н. АЛЕКСАНДРОВ). Калужска областиин Куйбышевска районой «Искра» колхозһоо, «Закрутовский» совхозһоо баярта мэдээсэлнүүд абтаба. Хартаабха гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб-захилые эдэлэр область дотороо түрүүлэн дүүргээ. Эртын ургаса хуряажа, гүрэндэ худалдахадаа, 200 мянган түхэригэй ашаг олзо олоһон байна.

Хабартаа хүйтэн, зундаа хура бороотой байгаашье һаань, Куйбышевска районой хүдөөгэй ажалшад түрүү агротехникэ хэрэглэн, үндэр баян ургаса хуряажа абаба. Жэшээнь, «Искра» колхоздохи районно Соведэй депутат В. Н. Гапутинай хүтэлбэрилдэг оньһожоруулагдамал звено даажа байдаг 90 гектарайнгаа түд бүриһөөнь 140 центнер хартаабха малтажа, гүрэндэ тушаагаа.

Кировскэ, Думиническа, Дзержинскэ районуудай ажалшад хартаабхаяа хуряажа байна. Областиин колхоз, совхозууд зундаа хартаабха хуряажа, гүрэндэ худалдахадаа, нэгэ миллионһоо дээшэ түхэригэй нэмэлтэ ашаг олзо оруулба. Энэ жэлдэ Калужска областиин хүдөөгэй ажалшад 30 мянган тонно эртын хартаабха промышленна түбүүдтэ эльгээгээ.

Ехэ вольтто лини татагдана

Дальнегорск. Приморьин хизаар. (ТАСС-ай корр. И. ПАЛАТОВ). Боголюбовиие Зеркальный тосхонтой холбоһон ехэ вольтто электрын элшэ хүсэ дамжуулха лини Приморидо ашаглалгада оруулагдаба. Энэ лининь хада дээгүүр, ой соогуур, хабшал хүнды газараар татагдаһан байна. Зеркальна гэжэ үрэжэлтэ голдо байдаг ажахынууд эндэһээ электрын элшэ хүсэ абаха юм. Эдэнь Сихотэ-Алиниин ашагта малтамал абадаг предприятинуудай хүдэлмэришэдые хүдөө ажахын продукцяар хангадаг байна.

Приморiин хүшэр бартаа районуудые электрижүүлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдана.

ЭЛДЭБ ЯНЗЫН БҮД НЭХЭНЭ

Дунаевца. Хмельницкэ область (ТАСС-ай корр. С. ШУМАХЕР). Жэлэй эхинһээ хойшо даабариһаа гадуур 100 мянган метр бүд эндэхи сэмбын фабрикын конвейерһээ нэхэгдэн гараба. Фабрикын хүдэлмэришэд ажалайнгаа бүтээсэ улам дээшэлүүлнэ.

Шанарай талаар гүрэнэй тэмдэгтэй хөөбэр пулаадууд түс фабрикада нэхэгдэжэ эхилээ. Нооһон нэмэргэ хушалтанууд (пледүүд) үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн байна. Эдэ бүгэдэнь Дунаевецка нэхэгшэдэй ажалай амжалтануудые, бэдэрэлтэнүүдые элирхэйлэн гэршэлнэ. Эндэ нэхэгдэһэн пальтогой «Любава», «Эффект» гэжэ сэмбэ бүдүүд Югославиин Загреб хотодо нээгдэһэн уласхоорондын яармагта табигдахаар эльгээгдээ.

Шерабадска завод ашаглалгада оруулагдаба

Ташкент. (ТАСС-ай корр. А. ПОКОТИЛОВ). Эрхим шанартай хлопок болбосоруулха Шерабадска завод ашаглалгада оруулагдаба. Энэнь орон доторхи эгээл ехэ заводуудай нэгэн юм. Жэлэй туршa соо 50 мянган тонно хлопок сэбэрлэхэ аргатай. Жэлдээ нэгэ миллион тонно тухай хлопок хуряаха Шерабадска таладахи шэнэ совхозуудай оршондо иимэ предприяти баригдаһан байна. Жэлэй дүүрэтэр гурбан иимэ завод Узбекистанда ашаглалгада оруулагдаха.

Мүнөө Узбекистанай хлопок сэбэрлэдэг промышленность шанаржуулан болбосоруулха 105 заводтой, 300 гаран бэлэдхэлэй пункттай юм. Эдэнь жэлэй турша соо 6 миллионһоо дээшэ тонно хлопок сэбэрлэхэ аргатай. Мүнөө жэл хуряагдахаар хараалагдаһанһаа нэгэ миллион тонноор үлүү бшуу.

Хоёр миллион мотоор

Москва. (ТАСС-ай корр. А. ТЕРЕХОВ). «Москвич» түхэлэй хоёр миллиондохи двигатель Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ автозаводой мотоор бүтээдэг цехэй хабсаралгын конвейерһээ гараба. Ахалагша мастер Иван Анисимовай хүтэлбэрилдэг, коммунис ажалай ударнигуудай комсомол-залуушуулай халаан энэ двигателиие хабсарһан байна.

Предприятиин хүдэлмэришэд үдэр бүри 400 гаран двигатель хабсардаг юм. Түс бүридөө 75 мориной хүсэтэй. Иимэ мотоортой автомобиль часай турша соо 145 километр гаталжа шадаха.

Комсомольско экскаваторнууд КамАЗ-да эльгээгдэбэ

Киев. (ТАСС-ай корр А. ЗУБКОВ). Эндэхи «Красный экскаватор» гэжэ заводһоо эльгээгдэһэн, малтадаг хүсэтэ таба[н] [...] шинын кабинада [...] бэшээтэй: «КамАЗ[...] Комсомолой амар [...] Киевэй залуушуул [...] лайнгаа амжалта ту[...] хэсоюзна габшагай бар[...] түлөөлэгшэдтэ элидх[...]

Ороной элдэб рес[...] кануудай бүтээжэ [...] бүхэсоюзна габшагай [...] гануудта эльгээгдэхэ [...] нануудые предпр[...] хүбүүд, басагад жэлэй [...] тээ шефтээ абаа һэн.

Залуу хүдэлмэри[...] шефтээ абаһанайнь [...] 100 гаран экскаватор [...] вой Рогой юһэдэхи [...] до, Чернобыльска [...] электростанцида, Бе[...] синн мелиораторн[...] Сибириин гидро-б[...] шадта эльгээгдэһэн [...]

Петр Заломо[в] ажалай комисс[ар]

Курск. (ТАСС-ай [...] Найман часай хүдэл[...] үдэр тогтоохо эрилт[...] дын ажалай комиссар [...] Заломов Суджи хотын [...] приятинуудай ээдтэ [...] һан байна гээд «С[...] революционно Соведэ[...] дээсэлнүүлэй» 1918 [...] мартын 10-най номер [...] шэнэ. М. Горький [...] гэжэ роман соогоо [...] Власовай образоор Пе[...] ломовые харуулһан а[...]

1906 ондо Сиби[...] сүлэлгэһөө табигдам[...] Суджи ерээд, 35 [...] турша соо эндэ ажа[...] байгаа. Энэ ветеран [...] дотор Совет засаг ба[...] гада эдэбхитэйгээр ха[...] һан, махновецуудтай, [...] дамагуудтай тэмсэһэ[...] Коллективизациин [...] «Гончаровка» гэжэ [...] эндэ эмхидхэлсээ һэ[...] Заломов «Красный [...] тябрь» колхозой пр[...] ниин гэшүүн байһан. [...] Андреевич 1955 ондо [...] вада наһа бараа һэн.

Суджи хотын [...] музейдэ тусхай таһаг [...] болгогдоо. Петр Зал[омов] энэ хотодо ажаһууһан, [...] лаһанда хабаатай фото[...] гууд, номууд, докуме[...] эндэ суглуулагданхай.

БОЛЗОРҺОО УРИДШАЛАН...

Мал ажалай продуктнуудые абажа, гүрэндэ тушааха талаар аймаг дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд согсологдожо, «Зырянский» совхоз урда мэтэ шалгаржа гараба. Тиигэжэ түс ажахы мяха, һү абаха, эхэ оронгоо худалдаха түсэб, уялгаяа үлүүлэн дүүргэжэ, партиин райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртөө.

Энэ амжалта нэн түрүүлэн малшад, һаалишадай хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхэһэнэйнь ашаар туйлагдаа. Зунай бэлшээриин үедэ үнеэдээ түхэреэн сүүдхын туршада манажа, гурба дахин һааһандаа нёдондоной энэ үеынхиһөө ехэ һү абаа гээшэ. Түрүү һаалишад Людмила Корнакова, Вера Родионова, Вера Воротникова гэгшэд үнгэрһэн энэ хугасаа соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2537—3000 килограмм һү һаажа, аймаг соогоо суурханхай.

Тэрэшэлэн мал адуулагшад, гахайшад гүрэндэ тарган мяха тушааха 9 һарын даабари уридшалан бэелүүлһэнээ мэдүүлээ. Эндэ гол түлэб Ангырай гахайн фермын хүдэлмэришэд В. Засухина, Н. Воротникова гэгшэдые онсо тэмдэглэмээр. Юуб гэхэдэ, эдэ нүхэднай абтаһан поршоонхонуудайнгаа түс бүриин шэгнүүрые сүүдхын 310 граммаар нэмээжэ шадаһан байна. Мүнөө түс совхозой һаалишад, малшад жэлэй дүүрэтэр бүри ехэ амжалта туйлахаар зоригжонхой, эршэмтэйгээр ажаллана.

П. ХАЛТАНОВ.

Прибайкалиин аймаг.

БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Мухар-Шэбэрэй аймагай хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангалга ба тэрэнииe һайжаруулха хэмжээнүүд тухай

Мухар-Шэбэрэй аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ байһан А. А. Никитинэй тоосоо дуулаад, хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха талаар хүдэлмэри аймсоведэй гүйсэдком үшөөл һулаар ябуулна гэжэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглэбэ.

Аймбыткомбинат, республикын совхозуудай үйлэдбэриин нэгэдэлэй совхозуул, Буряадай «Скотпром» трест, аймаг бүхыдөө хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха түсэб һүүлэй гурбан жэлэй туршада дүүргэнэгүй. 1974 оной түрүүшын хахад жэлэй түсэб 82 процент дүүргэгдөө гэхэ гү, али нёдондоной тэрэ үеынхитэй сасуулхада 92 процент болоно. Хүн зоной эрилтэ хангалгын нэгэшье хүдэлмэриин түсэб дүүргэгдэнэгүй. Ажалшадай захил абадаг комплексно пунктнууд нэмэжэ нээгдэнэгүй. Колхоз, совхозуудай 13 түб тосхонуудай долоондонь оёдолой мастерской, хүнүүдһээ захил абаха комплексно нэгэл пункт бии.

Аймбыткомбинадай гаргадаг эд хэрэгсэл шанар муутай дээрэһээ хундалдаанда гүйсэ муутай, ажалшадһаа захил эмхидхэгдэнэгүй. Ажаһуудалай эрилтэ хангаха албанай түрүү онол арга, дүй дүршэл һулаар нэбтэрүүлэгдэнэ.

Олон һуурин тосхонуудаар хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангагдадаг эмхи зургаануудта хүнүүдэй захилаар ямар юумэнэй хэгдэжэ болохо тухай олондо ойлгуулагданагүй, энэ талаар хэблэл ба радио хэрэглэгдэнэгүй. Мүнөө сагай эрилтын ёһоор түхеэрэгдэһэн салон байхагүй. Аймбыткомбинат экономическа талаараа бэрхэшээлтэ байдалда оронхой. Комбинадай хүдэлмэрилэгшэ бүхэн һарынгаа түсэб 79,3 процент дүүргэнэ, ажалайнь дунда зэргын түлөөһэн ажалай бүтээсэһээ аяар 23 процент дээгүүр болоһон. Хүдэлмэрилэгшэдэй дунда экономическа һуралсал, социалис мүрысөөн һулаар эмхидхэгдэнхэй.

Хүн зоной хэһэн захил саг соогоо дүүргэгдэнэгүй, хүнүүдэй хэһэн захил шанар, мүн саг болзоройнгоо талаар ажалшадай эрилтэ ханганагүй. Предприятинуудай хүдэлмэриин саг хүн зондо таатай зохид бэшэ. Хүдөө тосхонуудаар һуудаг хүн зониие гансал нүүдэл мастерской ябажа хангана. Тэрэнэй ябаха график мүнөөшье болотор аймагай Соведэй гүйсэдкомоор баталагдаагүй.

Аймагай Соведэй гүйсэдком аймбыткомбинадай хүдэлмэреэр һонирхоногүй, хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха, тэдэ предприятинуудай хүдэлмэри тухай асуудал заседани дээрээ хаража үзэнэгүй. Ажаһуудалай эрилтэ хангадаг предприятинуудай гаргаһан продукцияа худалдаха түсэбэй дүүргэлтэ, баталан абаһан хэмжээ ябуулгануудай хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ байһан шалгагданагүй.

Аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түсэбэй комисси хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха талаар түсэб зорилгонуудынь саг болзортонь сельскэ, сомоной Соведүүдтэ хүргэнэгүй, түсэбэй ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай мэдээсэл үгэжэ байха эрилтэ табинагүй.

Хүн зонһоо захил абажа байха пунктнуудые нээхэ тухай Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1972 оной июлиин 18-да гараһан тогтоол һулаар дүүргэгдэнэ. Хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха министерство, республикын совхозуудай нэгэдэл энэ талаар аймагта мүртэй туһа хүргэнэгүй.

Харагдаһан асуудалаар Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет дэлгэрэнгы шиидхэбэри абаба.

Хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха талаар бии байһан дутуу дундануудые дары усадхаха хэмжээ абахыень Мухар-Шэбэрэй аймагай Соведэй гүйсэдкомые, республикын совхозуудай үйлэдбэриин нэгэдэлые, Буряадай «Скотопром» трестые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет уялгалба.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

УРГАМАЛ ХАМГААЛХА ТАЛААР ХАРИЛСАА ХОЛБООН

БУДАПЕШТ. ВНР-эй арадай ажахын ургамалнуудай үбшэлһэнһөө, элдэб хорхой шумуулнуудай үзүүлһэн тойбо тодхорһоо боложо, жэл бүри 6—7 миллиард форинт мүнгэн хохидолдо ороно. Тиимэһээ Венгридэ ургамалнуудые химиин аргаар аршалан хамгаалха арга хэрэгсэлнүүдые жэлһээ жэлдэ ехээр үйлэдбэрилэн гаргажа, хэрэглэжэ байһаниинь эли болоно.

Ургамалнуудые химиин аргаар аршалан хамгаалха талаар хүдэлжэ байһан венгер эрдэмтэд совет эрдэмтэдтэй нягта холбоотой. Хэдэн жэлэй саада тээ эрдэмтэд барайгарай плантацинуудые бог үбһэнһөө сэбэрлэхэ арга бэдэрхэ ехэ ажал хамта ябуулһан байна. Веспремэй химиин промышленностиин институдай болон Ургамалнуудые хамгаалха эрдэм-шэнжэлэлгын институдай мэргэжэлтэд хамтааран ажаллажа, хашагые үгы хэхэ препарат зохёон бэлдээ. Совет эрдэмтэд энэ препарадые лабораторидоо бэлдэһэн, тиихэдэ тэрэниинь промышленна аргаар хайшан гэжэ үйлэдбэрилхэ, технологиие венгер нүхэдынь зохёоһон байна.

Хоёр оронoй эрдэмтэд мүнөө ДДТ препарадые һэлгэхэ хүсэтэ хоро, бог үбһые үгы хэхэ түргэн тарадаг химикадуудые бии болгохо ажал ябуулжа байнхай.

ПРАГЫН ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

ПРАГА. ЧССР-эй правительствын шиидхэбэриин ёһоор, ниислэл хотын территори һаяхан үргэдхэгдэһэн байна. Хото шадарай 30 тосхон мүнөө тэрэнэй бүридэлдэ оруулагдаа. Дунда-Чешскэ областиин бүридэлдэ ородог байһан 60 мянган хүн зон мүнөө «бидэ Прагада ажаһуунабди» гэжэ омогорхон хэлэдэг болонхой.

Энэнь 1784 ондо дүрбэн бага хотын Прага болгогдон нэгэдхэгдэһэнһээ хойшо зургаадахи үргэдхэлгэ болобо.

Прагын районуудай мүнөөнэй нэрэнүүд• урдань бээз даанхай байһан хотонуудые һануулна. Ниислэл үргэдхэгдэжэ, оршон тойронхи— шэнэ шэнэ газарнуудые эзэлнэ. Юуб гэхэдэ, ниислэлэй хажуу талаар шэнэ барилгын хэгдэхэдэ, гэр байранууд эндэ олошорно. Прагын түб районуудта байрын гэр бариха газар үгы юм, хуушанайнгаа үйлсэ, кварталнуудые үнгэрһэн зуун жэлэй барилгануудые прагынхид түүхэтэ дурасхаал болгон нангинаар сахижа байдаг.

Прага хото мүнөө шэнэ барилгануудаар олон, эртэ урда сагай барилгануудтай хотын түбһөө тад ондоо. Прагада ажаһуугшадые мүнөө үеын болбосон түхэлтэй гэр байратай болгохын тула хото шадарай тосхон, һууринууд тэрэнэй бүридэлтэ хубинь боложо ороно.

НИИСЛЭЛ — СЭСЭГЛИГ

ВАРШАВА. Зунай үедэ Польшын ниислэл хотодо ошожо үзэһэн һаа, энэ сэсэглиг хотые хэзээшье мартахагүй байхат. Эндэ элдэб янзын сэсэгүүдтэй, модонуудтай, каштан, липэ соогуур зурыһан зүргэ харгынуудтай сэсэглигүүд тон олон. Сэсэглигүүдые гоёор шэмэглэн һуулгаха архитектурын эртэ урда сагай сэсэглигүүд, суута Саксонско саад Польшоһоо холуур суурхана.

Ниислэлээ болбосон түхэлтэй, үргэлжэ ногоон хото болгохо хэрэгтэ варшавынхид ехэ анхарал хандуулдаг. Субботнигууд болон воскресникүүдэй болоходо, тэдэ ниислэлэй үйлсэнүүдтэ гаража, ажал хэхэһээ гадна, өөһэдөө ногоон сэсэглигүүдые таридаг байна. Хүдэлмэришэдэй Воля гэжэ тосхондо ниитын хүсөөр тариглаһан шэнэ парк-сэсэглиг, мүн Жолибож гэжэ районд охи Ольшиной парк тэрэниие элирхэйлэн гаршална.

Варшава хотые сэсэглиг болгохо гэһэн зорилго энэ хотодо ажаһуугшад урдаа табинхай. Ерэхэ табан жэлэй һүүл багаар Варшавада ажаһуугша бүхэндэ 15 дүрбэлжэн метр таримал ногоон хүртэхэ гэхэ гү, али дэлхэйн олохон ниислэлэйхид иимэ юумээр омогорхожо шадахагүй.

КОНТЕЙНЕРЭЭР АШАА ЗӨӨЛГЭ ҮРГЭДХЭГДЭНЭ

ПРАГА. Ашаанай контейнернүүдые зөөхэ түрүүшын зуун вагон энэ жэлдэ Чехословакиин түмэр замшад Венгриһээ абаха юм. ЧССР-эй түмэр замшад тэрэниие хүлеэжэ байна. Оронoй транспорт мүнөө 1.000-һаа үлүү контейнертэй болонхой. Түмэр замай контейнернүүд мүнөө ЧССР СССР хоёрой, ЧССР ГДР хоёрой дунда таһалгаряагүй ябуулагдадаг юм. Софиһаа эхилээд, Комарно, Братислава болон Прага дээгүүр гаража, Росток хүрэдэг СЭВ-эй харьяата эгээл ута харгы зам болоно.

Социалис экономическа харилсан туһалалсалгын оршомдо аха дүү оронуудай хэлсээнэй ёһоор, ЧССР ашаанай контейнерэй холбооной өөрын эмхи байгуулаа.

ЛЕЙПЦИГ ОШОХООР

БЕРЛИН. ГДР-эй Лейпцигтэхи уласхоорондын заншалта намарай яармагта бэлэдхэл түлэг хэгдэнэ. Дэлхэйн олон оронуудһаа автопоезднуудаар, түмэр замай вагонуудаар контейнернүүд ерэжэл байна. Советскэ Союз, Франци болон Румыниин гадаадын худалдаа наймаанай эмхинүүдһээ түрүүлэн ашаан ороо.

Дэлхэйн 50 оронoй зургаа мянга гаран фирмэ, компани болон промышленна предприятинууд эрхим продукцияа яармагта эльгээхэ юм.

«ҮНДЭР БАЯН УРГАСЫН» ФАБРИКА

ВАРШАВА. 15 жэлэй саада тээ Пулавые тойроод ой модон ургажа байдаг һэн. Эндэ дүтэ оршодог Люблинэһээ һархяаг түүхэеэ энээн руу ерэдэг байгаа. Мүнөө энэ ой ехэ химидэ байраяа сүлөөлжэ үгэнхэй. Эндэ промышленна томо барилга — Пулавска азодой комбинат бодхоогдонхой. Үнэн дээрээ шэнэ хото эндэ бодонхой.

Советскэ Союз болон бусад оронуудһаа эльгээгдэһэн машина, түхеэрэлгэнүүдээр комбинат хангагдана. Совет Украинаһаа газай соргоор дамжуулагдан асарагдаһан газ—азодой утэгжүүлгэнүүдые (жэлэй турша соо 2 миллион тонно гэхэ гү, али орон дотор үйлэдбэрилэгдэдэг искусственна утэгжүүлгын 40 процент) үйлэдбэрилхэ шухала түүхэй эд мүн.

Шэнэ предприятиин байгуулагдаһан сагһаа хойшо Пулавын түхэл шарай тад ондоо болоо. Һүүлэй жэлнүүдэй туршада хүдэлмэришэдэй 30 мянган шэнэ байра бодхоогдоо, магазинууд, клубууд, стадион, тамаралгын бассейн баригдаа.

ЭРХИМ БҮТЭЭЛНҮҮД ДУРАДХАГДАА

Уран зурагай выставкэ бүхэн манай урашуулай ёһоной шалгалта болодог ха юм. Республиканска, зональна гү, али бүхэроссиин харалгада уран зураашад эртээнһээ бэлдэжэ, хэжэ байһан юумэеэ ахин дахин хаража үзэхэ, тэрэ түлөө удхыень һайжаруулха ушар али олон гарадаг. Тиигэншьегүй яахаб. Харин выставкэдэ жэншэдгүй һайнаар, имагтал уран оёор хэгдэһэн, һайхашаан драма зүйлнүүд табигдана бшуу. Гадна, бүтээл бүхэн сагайнгаа үндэр дээдэ эрилтэдэ харюусаха, уран зураашын һанал эрмэлзэлые харуулхаа ёһотой.

Энэ жэлэй сентябрь һарада Владивосток хотодо Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй уран зурагай дүрбэдэхи зональна выставкэ болохонь. Ужам хизаарай соёлой ажабайдалда энэнь онсо илгаатай. Уран зурагай хэр зэргэ үндэһые дэлгэрэнгыгээр харуулхаһаа гадна, уран зураашадай урда шэнэ зорилго, шэнэ түсэб табигдаха. Шухала юумэнь гэхэдэ, уран зураашад бэеынгэ бүтээлнүүдые хаража, өөртөө туһатай юумэ олужа абахал. Хужарлан хөөрэлдэхөөр, өөрынгөө ажал хэһэн нүхэдтэйгөө сасуулжа үзэхөөр юумэн аһала байха.

Манай республикын уран зураашадай холбоон 230-аад бүтээл абаадахаар хараална. Тэдэнь нэгэдэхи шатын шалгалта гараа. Владивосток хотодо выставкомой заседани болоходо, эрхим һайн зохёолнуудые шэлэжэ абаха байна. Нилээд ехэ эрилтэ табигдана. Гэбэшье бидэ Буряад оронойнгоо нюур шарайе, түхэл байдалые тобойсо элирүүлмэ бүтээлнүүдые дурадханабди.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай залуушуул промышленна предприятинуудаар, хүдөө нютагуудаар саг үргэлжэ ябажа, имагтал ажабайдалһаа үндэһэтэй зурагуудые хээ. Арад зоной алдартай хүнүүдэй хүрөө зурагууд олон байха. Тэдэнь одоол ажалай баатарнууд, Социалис Ажалай Геройнууд болоно. Жэшээнь, Юрий Чирков Хориин аймагаар хэдэн дахин ябахадаа, республикадаа суутай Хонишон, Социалис Ажалай Герой Намжилма Ринтоватай дүтөөр танилсажа, ажал хэргыень анхаржа абаһан байна. Саарһан дээрэ хүрэгыень зуража абаад, ажалай баатарай түхэл шэнжые, тэрэнэй һайхан сэдьхэлые хайшан гэжэ, ямар аргаар зураглан харуулхабиб гэжэ нилээд удаан бодомжолоо һэн. Хэнэйшье мэдэһээр, уран һайханай тобшолол тиимэ түргэноөр хэгдэдэггүй бшуу. Арга хэрэгнэмжэ олон байха. Тэдээн сооһоо ганса нэгыень шэлэхэ баатай бологдодог. Тиигэжэ мэдээжэ хонишоной дүрэ зураг хэгдэжэ, уран зураашын удаан саг соо оролдосотойгоор хүдэлһэниие гэршэлнэ. Ю. Чирков олон мэргэжэлэй хүнүүдые абъяастай бэрхээр зурана. Жэшээнь, Буряадай мэдээжэ поэтесса Ц-Д. Дондоковагай, буряад драмын театрай артист М. Елбоновой Будамшуугай рольдо наадажа байхада хэгдэһэн дүрэ зурагуудые һонирхон харамаар. Эдэ бүтээлнүүд выставкэдэ абаашагдаха.

В. Гончар Сэлэнгын совхозой түрүү һаалишан, Социалис Ажалай Герой Пылжит Жалсановагай дүрэ зурагые онсо өөрын маяг хэлбэритэйгээр хэһэн байна. Хонишон, һаалишан, поэтесса, артист!.. Ажабайдалыемнай алишье талаһаань дэлгэр баян, гоё һайхан болгожо байһан түрүү хүнүүд одоол эдэнэр ха юм. Гол темээ ажабайдалай гүн сооһоо удхалан абажа, олониитын үзэмжэдэ табихаар зурагуудые хэхэ гээшэ эгээл һайхан жаргал гэжэ хэлэхэ байнаб.

Мүн энэ шухала темэ бусадшье нүхэдэймнай ажабайдалда сэхэ хабаатай. Жэшээнь, «Үглөөгүүр Борьёогой талада», «Үльгэршэ, хүгшөө», «Колхозой һүниин харуулшан Цынгуевай дүрэ» гэжэ зурагуудые мэдээжэ зураашан К. Сергеев хээ. Тематикын талаар адлирхуу бэшэшье һаа, зураашын маяг хэлбэри, шэрэ будаг яахын аргагүй элирхэ юм.

«Байгалай загаһашадаар» алдаршаһан А. Казанский һүүлэй жэлнүүдтэ Буряад оронoй үзэсхэлэнтэ гоё байгаалиин хэды олон үзэгдэлнүүдые, булан тохойнуудые харуулһан зурагуудые бэлэглээ. Энэ талаар домоглон зурахаар юумэн манай эндэ захагүй олон ха юм даа. Гэбэшье байгаалиин гоё һайханиие харуулһан бүтээлнүүд үшөө үсөөн. Нюдэндэ торосолдоһон лэ юумэ зураха гэнэгүйб. Нютаг хизаараймнай нюур шарайе гоё һайхан болгоһон зүйлнүүдые шэлэжэ шадаха шухала.

Бэлигтэй залуу зурааша Александр Даржаев һүүлэй үедэ нилээд урагшатайгаар хүгжэлнэ. Янза бүриин һаргама гоё шулуунуудые дадхаан няажа, хэһэн бултанда һайшаагдаһан бүтээлнүүдыень һайн мэдэнэбди. Энэ нүхэрнай хүдөө нютагуудаар ходо ябажа, соёлой байшангуудые, зарим эмхи зургаануудай гэрнүүдые шэмэглэн гоёолсоһон байха. Монументальна зураг нэгэ-хоёр һарын туршада хэгдэдэггүй, харин нилээд ехэ тэсэбэри, оролдолго хэрэгтэй юм. Теэд гэрэй нэгэ талын ханада зохёогдоһон иимэ бүтээл холоһоо харахада аргагүй гоё байдаг, нютагай шэг шарай зохид болгодог шуу. Энэ талаар залуу зурааша һайшаалтай юумэ хэнэ, хэхээршье. Харин һүүлэй үедэ түмэр түнхижэ эхилээ. Тиигэжэ түмэршэ дархан П. Намсараевай дүрые жэншэдгүй гоёор гаргая. Мүн «Амгалан аалин огторгой доро», «Адуушан», «Мал адуулагшад» гэжэ бүтээлнүүдынь һонирхолтой. Эдэ бүгэдэнь уран зураашын али олон жанрта адли тэгшээр хүдэлхэ, хубитаяа оруулха байһые харуулна.

Гадна К. Дульбеевэй «Хирург А. Раднаевай дүрэ», С. Ринчиновэй «Хонишод», «Гэр бүлэ», Г. Купцовой «Хажуурша», Л. Лабогай «Байгал», «Хүрбэлиг», «Баргажанай гүбээнүүд», М. Оленниковэй «Зэдэ дээрэ», «Оцимигэй гэр бүлэ», «Саянай хаданууд» гэжэ зурагууд Буряад орондомнай сэхэ хабаатай.

Графическа, скульптурна бүтээлэй талаар зарим тэды юумэн хэгдээ. А. Сахаровскаягай «Үбһэ хуряалга», «Һаалиин фермэ дээрэ», «Залуу хизаар», «Үбгэжөөл», «Талада» гэжэ зурагуудые онсо тэмдэглэмээр. Тиихэдэ А. Сахаровская саг үргэлжэ хүдөө нютагуудаар ябажа, промышленна предприятинуудта ошожо байдаг. Гадна Г. Н. Москалев, Е. И. Неволина, А. А. Окладников, И. И. Стариков гэгшэд һайшаалтай юумэ хээ.

Уран зураашадай хэһэн бүхы зүйлнүүд тушаа хэлэхын аргагүй. 1969 оной декабрь һарада манай Улаан-Үдэдэ «Совет Алас-Дурна зүг» гэжэ уран зурагай зональна выставкэ болоо һэн. Энэ выставкэ манай урашуулай ажал хүдэлмэридэ тон ехэ нүлөө үзүүлээ. Табан жэлэй туршада хэһэн юумэн ехэ.

Тиихэдэ энэ жэлэй сентябрь һарада Владивосток хотодо болохо зональна выставкэ манай зураашадай ажал хүдэлмэридэ аша туһатайгаар нүлөөлхэ байһаниинь лабтай.

Д-Н. ДУГАРОВ,
Буряадай уран зураашадай холбооной правлениин түрүүлэгшэ.

МОСКВА. Элдэб концентрат, эдеэ хоолдо орохо, зүйлнүүдые, бусалһан уһанда худхаад, буйлуулагдадаг кофе, хүүгэдэй эдеэ хоолой холисонуудые — бүхыдөө 200 янзын зүйлнүүдые Москвагай эдеэ хоолой комбинат гаргадаг байна. Һаяхан эндэ хуурай пельмень, пудинг болон кекснүүдые хэдэг болоо. Предприяти үйлэдбэриингөө түсэб амжалтатайгаар дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: минутын туршада 60 багса хуурай пельмень гаргадаг автомадай дэргэдэ машинист Людмила Локоть хүдэлжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

АРМЕНИИН ниислэлэй олохон архитектурна түхеэрэлгэнүүд «Ереванпроект» гэжэ институдай чертежүүдээр бүтээгдэһэн байха.

Зарим нэгэ проектнүүд Геворг Мушегянай хүтэлбэрилдэг 4-дэхи мастерскойдо бүтээгдэһэн. Тиин мүнөө зарим нэгэ чертежүүдээрнь шэнэ барилгануудай хэгдэжэ байһан районуудта олон дабхартай үндэр байшангууд бодхоогдоно. Энэ жэлдэ мастерскойн архитекторнүүд 200 мянган дүрбэлжэн метр ниитэ талмайтай олон дабхартай байрын гэрнүүдэй проектнүүдые барилгашадта тушааха.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зэдээр шудхагдаһан «Айк Наапет-армянуудай уг гарбал» гэһэн Карлен Нуриджанлнай монументальна скульптура Новый Норк районой Гай гэгшын нэрэмжэтэ үйлсые шэмэглэнэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ХЭМЖЭЭ АБАХААР БОЛОО

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

Манай Гүрэльбэ нютагта Буряадай хүдөө ажахын институдай «Байгал» гэжэ үүлтэртэ ажахын отделени оршодог юм. Тэндэ олон тоото хүн ажаһуудаг, ажалладаг гээшэ. Теэд һүүлэй үедэ хэдэн залуу хүбүүд эндэхи хүн зоной амгалан ажал ба ажабайдалда һаад тойбо татадаг болошоо. Энэ ушар тухай тодорхойшогоор хэлэхэ дуран хүрэгдэнэ.

Ушарынь юуб гэхэдэ, энэ тосхондо ажаһуудаг эдиир залуухан хүбүүд — аха дүүнэр Варфоломеевтэн. Доброчевтон нютагайнгаа хүн зоной зөөри хулгайлдаг, хуулида таарахагүй элдэб янзын ааша гаргадаг болонхой. Хэдэн жэшээнүүдые дурдая. Байгша оной июнь һарада Гүрэльбын эд бараанай магазинай складта орожо, хулгай хэһэн байха юм. Һаалиин фермые даагша нүхэр Кашинай, фермын механик нүхэр Браташкинай гэрнүүдтэ хулгайгаар ороо.

«Байгал» ажахын хүдэлмэришэн Ц-Ж. Шоймполов гэгшын «М-103» түхэлэй мотоцикл эдэ хүйхэрнүүд нэгэ һүни хулгайлһан байна. Гадна, тэрэ нүхэрэй гэртэнь эдэ хулгайшад орожо, свитер, гарай часы, үхибүүнэй костюм, юбкэ абажа ошоһон байха юм. Июниин 24-дэ нүхэр Шоймполовой велосипед хулгайлагдаа. Һаалишан В. Браташкинагай ажалдаа байхада, гэртэнь орожо, нилээд ехэхэн эдеэ хоолой зүйлнүүдые абажа ошоо. «Байгал» ажахын үбэлэй теплицэдэ эдэл хүбүүд гурба дахин, мал адуулагша нүхэр Доржиевай гэртэ хоёр дахин хулгайгаар ороо.

Байгша оной июнь һарада аха дүүнэр Доброчевтон эндэхи хүдэлмэришэн Г. Ермолаевай багахан хүбүүнэй хубсаһанда бензин адхаад, галдаха һэдэлгэ гаргаһан байгаа. Тэрээхэн хүбүүн ехээр халажа, больницада орожо, удаан саг соо эмшэлүүлжэ байна.

Дээрэ дурсагдаһан аха дүүнэр Варфоломеевтэн, Доброчевтоной хулгай хэһэн, элдэб янзын ааша гаргаһан тухай тоолохо болоо һаа, үшөө олон байха. Эндэ хэлэгдэһэн баримтанууд тэдэнэй хуули бусаар аашалдагые гүйсэд элирхэйлэн харуулна гээшэ ааб даа.

Хүбүүдэйнгээ иимэ гэмтэ ябадал хэжэ, буруу харгыда орожо байһаниие түрэлхидынь һайса мэдэдэг юм. Теэд тэдэнээ хорижо, зүбөөр хүмүүжүүлхын тула оролдодоггүйнь гайхалтай. Аха дүүнэр Варфоломеевтэнэй, Доброчевтоной нютагайнгаа зониие доромжолдог, эд зөөриень хулгайлдаг болоһон тухай дотоодын хэрэгүүдэй Ивалгын таһагта нэгэнтэ бэшэ мэдээсэгдэһэн байгаа. Теэд ямаршье хэмжээн абтанагүй, хубилалта болоногүй. Ниитын гүрим сахиха, олоной эд зөөри хамгаалха нангин уялгатай милициин хүдэлмэрилэгшэд яахадаа «шэхэ дүлии, нюдэ балай» болоод ябанаб?

Гүрэльбэ нютагта амгалан ажаһуухын аргагүй болоо гэхэдэ, ехэшье алдуу болохогүй ха. Теэд хэзээ болотор иимэ байдал үргэлжэлхэ гээшэб? Эндэ табигдаһан асуудалнуудта республикын дотоодын хэрэгүүдэй министерство харюусаха бээзэ гэжэ найданабди.

Г. ЕРМОЛАЕВА,
сельсоведэй депутат.
В. ЛУМБУНОВ,
бригадир.
Ц. ШОЙМПОЛОВ
болон хамта арбан хүн.
Улаан-Үдын аймаг.

ДОРОЙТОҺОН БАЙДАЛ

(Хитадай экономико тухай)

Хитадай Арадай Республикын байгуулагдаһаар 25 жэлэй ой байгша оной октябрийн 1-дэ гүйсэхэеэ байна. Энэ ойн баярай үдэрые Хитад орон дотоодын гүнзэгы хямралай, үгэеэ ойлголсоогүй эрхэ байдалда угтажа байна.

Хитадые империалис гүрэнүүдэй дарлалтаһаа сүлөөлһэн, феодализмын үлэгдэлнүүдые усадхаһан, Чан Кайшын засагые унагааһан ушар хитад арадай баатар хүсые харуулһан һэн. Ороноо шэнэдхэн, социалис ажахын үндэһэ һуури дээрэ хүгжөөхын тулөө тэдэнэр хамсыгаа шуужа ороо бэлэй. Социальна зэдхэн хубилалтын хүдэлмэри амжалтатайгаар эхилээжэ, оронoй экономико хүгжөөхэ талаар түрүүшын табан жэлэй түсэб (1953—1957 он) амжалтатайгаар дүүргэгдээ һэн. Тэрэ үедэ Хитадай Арадай Республикын нэрэ хүндэ уласхоорондын байдалда ургажа байгаа.

Тиигэжэ, мүнөө үеын томо үйлэдбэриин үндэһэ һуури байгуулха талаар горигой амжалта туйлагдаһан бэлэй. Зүгөөр Хитадай засагаархинай бэелүүлжэ эхилһэн гадаадын ба дотоодын онсо түсөөр хараа шугам баримталжа эхилһэнһээнь хойшо энэ амжалтань үгы боложо эхилээ. КПК-гай VIII съездын (1956 он) шиидхэбэринүүд соо баталагдаһан экономическа хүгжэлтын хараа түсэб бүдүүлигээр хазагайруулагдажа эхилээ бшуу. Дайнда бэлэдхэхэ, арадай ажахые сэрэгэй түхэлтэй болгохо гэһэн политика Мао Цзэ-дун 1960-аад онуудһаа бэелүүлжэ эхилээ. Иимэ дээрэлхы, балмад хараа шугамынь хитад арадай социалис туйлалтануудые һандаргаан, тэрэнэй хүгжэлтэдэ һаад ушаруулаа ха юм. КНР-эй бии болгогдоһоор 24 жэлэй хахадынь «ехэ дэбжэлтэ», «соёлой хубисхал» гэхэ мэтэ шууяата хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгэдэ һалаа. Тэрэ болзор соонь промышленна ба хүдөө ажахын үйлэдбэриин хэмжээн доошолһон байна. Энэ талаар иимэ тоонуудые дурдая.

КНР-эй национальна доходой түрүүшын 8 жэл соо (1950—1957 онууд) 2,5 дахин, тэрэ тоодо түрүүшын табан жэлэй туршада (1953—1957 онууд) 1,5 дахин ехэ болоһон байбал, удаадахи 13 жэл соо (1958—1970 онууд) энэнь оройдоо 1,75 дахин дээшэлһэн байна.

Сэрэг бариха, буу зэбсэг бүтээхэ хэрэгтэ жэлһээ жэлдэ мүнгэн ехээр һомологдоно. Хэрбээ 1950—1960 онуудта гүрэнэй бюджедэй гурбанай нэгэ хубинь зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ гаргашалагдадаг байгаа һаань, 70-аад онуудай эхеэр бюджедэй 40 процентнь гаргашалагдадаг болоод байба. Мүнөө КНР дэлхэй дээрэ эгээн олон солдадуудтай болонхой. Тиихэдэ ракетно-ядерна хүсэеэ улам нэмээхэ гэжэ оролдоно. Ушар тиимэһээ Хитад мүнөө һулахан промышленностьтай аграрна гүрэн болоно.

Хүн бүхэндэ олзо доходойнгоо хүртэсын талаар КНР дэлхэй дээрэ эгээл багаар хүртэдэгүүдэй нэгэн юм. Гэхэтэй хамта КНР мүнөө промышленна үйлэдбэриингөө хэмжээгээр дэлхэйн түрүү 10 гүрэнэй тоодо оролсодог байбашье, дэлхэйн промышленна үйлэдбэриин оройдоо 3 процентые эзэлнэ.

Хитадтахи «соёлой хубисхал» тухайнь ходо шахуу дурдадаг, мэдээсэдэг гээшэбди. Тэрэ «хубисхалай» үрэ дүн иимэ тоонуудаар харуулжа болохо байна. КНР-эй 300 миллион хүн үзэг бэшэг мэдэхэгүй байһан зандаа, хэдэн миллион үхибүүд һургуулида һуранагүй, 1957 онтой жэшэбэл, 11 дахин үсөөн студент дээдэ һургуулинуудта һурана.

КНР промышленна талаараа хурдан түргэнөөр хүгжэхэ ехэ арга боломжотой. Гэбэшье Мао Цзэ-дунай бүлэгэй социализмда харша ажал ябуулга оронoй үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөлгэдэ һаад ушаруулдаг байна. Энэнь юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, үйлэдбэридэ ехэ анхарал хандуулаад, ашагта малтамалнуудые абаха, тэрэниие үргэдхэхэ, үйлэдбэриин баазые шэнэдхэхэ хэрэг тушаа юуншье хэгдээгүй юм. Ушар тиимэһээ шанар һайнтай булад, шухаг металл гэхэ мэтые харин гүрэнүүдһээ асарха баатай болоно. СССР болон социалис бусад оронуудтай худалдаа наймаагаа хорооһон тула тиимэ материалнуудые капиталис оронуудһаа зөөдэг юм.

Хитадай промышленность мүнөө, юрэнхы дээрэнь абабал, бэрхэтэй байдалда оронхой. Энэниие усадхахын тула нилээд ехэ оролдолго гаргаха хэрэгтэй. КНР-тэ һүүлэй жэлнүүдтэ промышленность, энергетикэ хүгжөөхэ хэрэг хоорондоо тааралдуулжа шадагданагүй. Электрын элшэ хүсэ ажаһуудалдаа хэрэглэхэ ябадал хизаарлагдана. Японой хэблэлэй мэдээсэлэй ёһоор, Хитадай хүдөө һууринуудай гурбанай хоёр хубинь электрын элшэгүй байдаг.

КНР-эй промышленностьда мэргэжэл ехэтэй кадрнууд дутаалдана. Түрүүшээр тэндэ инженерно-техническэ мэргэжэлтэд олооро бэлдэгдээ һэн. Харин мүнөө энэнь тад ондоо болонхой.

Оронoй национальна доходой ехэнхи хубинь хүдөө ажахыһаа ородог зандаа. Хитадай хүн зоной 80 процентнь хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд байха юм.

Оронoй хүдөө ажахын гэзгэлдэ ороһые «Хунци» журнал мэдэрхэ баатай болоо һэн. Һүүлэй нэгэ номер соогоо ингэжэ бэшэнэ: «Хитадай хүдөө ажахы хүгжэлтынгөө талаар бирагүй байдалтай байһаар: оньпожоруулга бага, ган гасуурта ядалдана, тиимэһээ ороохо тарян багаар абтана. Тиимэ байдал «дайнда бэлдэхэ» гэһэн зорилгын эрилтэнүүдтэ таарахагүй байна бшуу».

Ороохо таряа ехээр абахын тула шэнэ газар ехээр хахалха, хүдөө ажахыда машина, оньһон техникэ олоор хэрэглэдэг болохо, химическэ утэгжүүлгэ хэрэглэхэ ёһотой. Тодорхойлходо, хүдөө ажахыда материально-техническэ бааза байгуулбал, ороохо үйлэдбэрилгээ дээшэлүүлхэ аргатай.

1970—1972 онуудта оронoй эрилтэнүүдые хараадаа абан, экономическа асуудал шиидхэлгэдэ шэнэ заабари үгтэһэн юм. Ажахын тоосоон нэбтэрүүлэгдэһэн, экономико хүтэлбэрилгые шангадхаһан, мэргэжэлтэдые үйлэдбэридэнь бусааһан, ажалай журам бэхижүүлһэн байна. Зүгөөр энэ ябуулгань маоистнуудай гол хараа шугамда һаад хүргэжэ болохо байна. Оронoй экономикые зарим тэды һайжаруулһан ушар дотоодын политическэ хёмороое түргэдхэдэг. 1950—60 онуудта, мүн 70-аад онуудта тиимэ ушар болоһон ха юм.

1973 оной август һарада болоһон КПК-гай X съезд экономическа байгуулалтын асуудалнуудые алгасан гаража, «соёлой хубисхал» үйлэдбэриһөө шухала үүргэтэй гэжэ тоологдоһон байна. КПК-гай IX съездын удаа «үйлэдбэри гол шухала зорилго байха ёһотой гэхэдээ Линь Бяо, Чэнь Бо-да гэгшэд ехэ алдуу гаргаһан байна» гэжэ тоосоото элидхэл соо заагдаһан бэлэй. X съезд экономическа тодорхой программа баталан абахын орондо «дайнда бэлдэхэ», «траншейнүүдээ гүнзэгыгөөр малталха, эдеэ хоол ехээр нөөсэлхэ» гэхэ мэтэ хооһон уряануудые дурдаад орхёо. КНР-эй бии болоһоор 25 жэлэй ойн урдахана энэ «съездын» болобошье, оронoй хүгжэлтын дүнгүүд тухай, социализмын материально-техническэ үндэһэ һуури тухай нэгэшье үгэ хэлэгдэнэгүй. Энэнь маоистнуудай «онсо хараа шугам» байгаа бшуу.

КПК-гай X съездын тогтоол соо мүнөө үеын томо промышленность байгуулха, хүндэ промышленность хүгжөөхэ тухай нэгэшье дурдагданагүй. Оронoй экономико хүгжөөхэ, арад зоной байдал һайжаруулха тухай нэгэшье хэлэгдэнэгүй.

КПК-гай X съезд болон Пекинэй удаадахи экономическа «хэмжээ ябуулганууд» Мао Цзэ-дунай бүлэгэй өөрынгөө муу хойшолонтой «онсо» хараа шугамһаа арсаха дурагүй байһые гэршэлнэ.

Б-М. БАЛДАНОВ,
экономикын эрдэмэй кандидат.

Манай хөөрэлдөөн

ВЕНГРИИН ВЫСТАВКЭ — УЛААН-ҮДЭДЭ

СССР-эй Хүдөө ажахын министерствээр эмхидхэгдэһэн Венгриин Арадай Республикын гадаадын худалдаа наймаанай «Метримпэнс» предприятиин выставкэ Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын институтда байгша оной августын 20-hoo 23 болотор нээгдэхэнь. Выставкэ дээрэ венгер ба совет эрдэмтэд, мэргэжэлтэдэй суг зохёон бүтээһэн приборнууд харуулагдаха юм. Манай корреспондент выставкын директор Либерт Роберт болон мэргэжэлтэдтэй хөөрэлдэһэн байна. Энэ хөөрэлдөөгөө уншагшадай анхаралда табина.

Выставкын директор Либерт РОБЕРТ:

Манай республикын эрдэмтэд, мэргэжэлтэд хорёод жэлэй саада тээ комплектнэ шэнэ лаборатори байгуулха эхи заха табиһан юм. Тиихэдээ лабораторидо хэрэгтэй зарим зүйлнүүдээ совет эрдэмтэдтэй зүбшэжэ, суг бүтээе гэлсэһэн байгаа. Тиин мүнөө выставкэдэ харуулагдахаар асарагдаһан лабораторинуудай зарим хэрэгсэлнүүдынь совет, нүгөөдүүлынь венгер эрдэмтэд, мэргэжэлтэдэй заабаряар бүтээгдэһэн байна. Энэ юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, һүүлэй үедэ манай арадуудай хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбооной улам хүгжэжэ байһые элитээр гэршэлжэ үгэнэ бшуу.

Асуудал: Выставкэдэ хэдэн лаборатори табигдахань бэ?

Харюу: Мүнөө танай институтда харуулагдахаар хоёр лаборатори асараабди. Тэдэнэй нэгэниинь нооһоной шанар шалгажа байха лаборатори болоно. Нүгөөдэнь — хэрэглэгдэһэн үһа шалгаха лаборатори. Эдэ лабораторинууд танай хүдөө ажахын институтай зоотехниин болон агрономиин кафедрануудта үлээгдэхэ юм. Һүүлэй үедэ иимэ лабораторинууд совет ороной Херсон, Ташкент хотонуудта табигдаһан байна.

Текстильнэ машинануудые ашаглаха талаар мэргэжэлтэ КИШВЕЛЧЕИ ТЕРЕЗ:

— Нооһоной шанар шалгаха комплектнэ лаборатори нооһоной ута, нарииние, сэбэр, муухайе, шиниг нойтотойе, шанарыень шалгаха зорилготой. Энээнһээ гадна, хлопогой шанарые шалгахада һайн. Тиимэһээ Ташкент хотодо табигдаһан лабораторимнай хлопок ургуулагшадай зүгһөө һайшаал, магтаалда хүртөө һэн.

Химиин мэргэжэлтэй ФОДОР ПЕТЕР:

— Хэрэглэгдэһэн үһа шалгаха лаборатори гурбан хубиһаа бүридэнхэй. Нэгэдэхинь гэхэдэ, үһанай химическэ бүридэл шалгахаһаа эхилээд, химическэ ямар бодосоор бузарлагдаһан, булингартаһан тухай дууһыень тодоруулжа байха зорилготой.

Танай республикада түрүүшынхеэ хүрэжэ ерэһэн бидэнэрые хүндэмүүшэ ёһоор угтажа абаһандатнай халуун зүрхэнэй баяр газетээр дамжуулан хүргэхэ хүсэлэнтэйбди. Танайда хэдэн хоногой туршада байхадаа, хотынтнай түүхэтэ газарнуудаар ябаха, музейнүүдтэ орохо, номин тунгалаг Байгал далай хүрэхэ зорилготойбди...

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ
бэшэжэ абаба.

БАЙГАЛАЙ ЭРЬЕДЭ

Хүрбын совхоз хонидой нооһо хайшалха хүдэлмэридэ хабаадалсажа, һайн үрэ дүн туйлаһан Тээгдын дунда һургуулиин һурагшадые Байгал далайн эрьедэ һаяхан абаашажа амаруулба. Һурагшадтай хамта совхозой ВЛКСМ-эй секретарь В. Ахмедзянов ошолдобо.

Үхибүүд Байгалай эрьеэр, гоё һайхан газарнуудаар ябажа һонирхон, амарһан байна. Нигэжэ совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй үхибүүдые урмашуулдаг, баясуулдаг болоһониинь ехэ һайшаалтай.

Ц. ГОМБОДОРЖИЕВА.

Кино

«ДОКТОР КАЛИННИКОВАГАЙ ҮДЭРНҮҮД»

Һүүлэй үедэ эрдэмтэд тухай кинофильмүүд ехэ олошороо. Энэшье ойлгосотой. Тэдэнэй гол удхань научно-техническэ дэбжэлтэһээ үндэһэтэй болонхой ха юм.

Тиимэһээ «Доктор Калинниковагай үдэрнүүд» гэһэн гаршагтай фильм анхармаар гээд һанагдана. Александр Лапшинай сценараар Виктор Титовой табиһан тус кино орёо, бусайдалга ехэтэй сюжедгүй. Гэбэшье гол темыень режиссёрой, актёрнуудай, операторнуудай уран шадабаритайгаар шиидхэһэниинь энэ бүтээлые саб гэмэ сюжедтэй, тодо, ойлгосотой удхатай болгоо гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Гол роль гүйсэдхэһэн Ия Саввина өөрынгөө хэрэгтэ бүхыгөө үгэһэн, эрид шангашье һаа, зоболон, баярта адли тэгшээр абтадаг хүнэй образ тобойсо харуулжа шадаа. Имагтал зарим ушарта гансал шэнжэлгэ тухайгаал бодоод ябадаг, ямаршьеб «хуурай» абари зантай эрдэмтэдые харуулдаг саг байгаа ха юм.

Фильмын эхиндэ доктор Калинниковагай гэртээ байхадань танилсанабди. Шогшо, хүхюу жаахан бэетэй энэ эхэнэр ямаршьеб үхибүүн зантай шэнгеэр манда һанагдана. Теэд машинадаа һуугаад ябахадаа, тэрэнэй шарай тад ондоо болонхой. Эндэ оператор гол геройн нюурые дутэ болгон харуулна. Тиихэдэнь тэрэнэй хараса соо ямаршьеб хүндэ хүшэр бодолой бии байһание элеэр ойлгонобди. Научна лабораториие хүтэлбэрилэгшэ доктор Калинникова ажал тухайгаа бодолгото болошоод, шиидхэгдээгүй тоо томшогүй олон юумэн тухай һанаагаа зобон ябана гээшэл.

Тингээд лэ тэрэнэй ажалай үдэр эхилжэ, эрдэмтэн эхэнэртэй танилсанабди. Гол герой эрид зантай, зориһоноо абажал һаладаг хүн. Гэбэшье тэрэ хэды шэнээн ехээр зобожо, һэжэгтэ абтажа, тойронхи юумэ ойлгохоёо болиторoo бодомжолжо, хүсэлөө бэелүүлнэ гээшэб!

Дохолон басагаяа асарһан эхэдэ арсахадаа, тэрэ тон эрид зантайгаа харуулна. Энэ үедэ бидэ доктор Калинниковае үзэн ядамаар шье болоһон мэтэбди. Зүгөөр үйлаһан эхэнэрэй басагантаяа гараһан хойно, гол геройн дүгдышэһэн нюрга харахадаа, энэ арсалтын тэрэниие хэды шэнээнээр зобооһониие ойлгонобди.

Дохолон болоһон зониие хүндэл адли хүн болгохо гээшэ нангин хэрэг. Гэбэшье доктор Калинниковагай хэрэглэдэг онол аргануудые буруушааһан зон олон. Тиимэһээ фильмын гол зүрилдөөн министерствэһээ ерэһэн медицинын эрдэмэй докторой кадрта ороходонь эхилнэ.

Энээнһээ уламжалан фильмын һүүл багта болоһон хөөрэлдөөн тон ехэ удха шанартай. Э. Леждей шалгахаяа ерэһэн эрдэмтын ролиие яһала анхармаар наадаа. Тиимэһээ медицинын эрдэмэй доктор Калинниковае үнэн зүрхэнһөө дэмжэхэ байһандань этигэнэбди.

Тус фильм соо анхармаар наадагдаһан рольнууд олон. Тэдэнэй нэгэн корреспондентын роль болоно. В. Золотухин хараха янзада һэбхишэг, хүнгэн зантай мэтэ аад, гүнзэгыгөөр бодожо, хүниие ойлгожо шадаха хүниие зураглана. Кинозалһаа гараһан хүн бүхэн тэрээндэ дурлаа ёһотой.

Мүн кинооператорнууд В. Герлейн, Р. Рубинов гэгшэдэй ажалые онсо тэмдэглэмээр. Эдэнэр фильмын уран хурса удхатай болохо хэрэгтэ горитойгоор туһална бшуу.

Тобшолол болгон хэлэхэдэ, фильм хараһан хүн бүхэн ёһотой ажабайдал энээн соо харуулагдаа гэжэ хэлэхэ бэзэ. Тиимэһээ Виктор Титов хүнэй зүрхэ сэдьхэл татама, ёһотой уран һайханай бүтээл хээ гээшэл.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

Спорт

ЭХЭ ОРОНДОО ДУРАТАЙГААР ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ

«СССР-ээ хамгаалхаар, ажал хэхээр бэлэнби» гэһэн ГТО-гой Бүхэсоюзна шэнэ комплексоор үнгэрэгшэ жэлэй туршада «Труд» бүлгэмэй эмхинүүдэй хэһэн хүдэлмэри, дутуу дунданууд тухай статья тус бүлгэмэй областной Соведэй ГТО-гой талаар комиссиин түрүүлэгшэ С. Ц. Цымпилов манай редакцида эльгээһэн байна. Тэрэнииень тобшо тэдыгээр уншагшадай анхаралда табинабди.

ГТО-гой шэнэ комплексын талаар парти, правительствын баталан абаһан шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тулада «Труд» бүлгэмэй физкультурын эмхинүүдэй коллективүүд үнгэрэгшэ жэлэй хугасаа соо тодорхой хүдэлмэри ябуулһан байна. Физкультурын коллективүүд материальна баазаяа бэхижүүлхэ хэрэгтэ ниилээд ехэ анхарал хандуулһан байна. ГТО-гой нормо тушаан абахын тулада спортын юрын 26 түхеэрэлгэ 1974 ондо ашаглалгада үгтөө һэн. Гадна ГТО-гой комплексын программаар олон зоной хабаадалгатай мүрысөөнүүдые, хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэхэ, «Хүнгэн солбон байлга ба бэеын элүүр энхэ» гэһэн зунай, үбэлэй спартакиадануудые эмхидхэхэ, үнгэргэхэ асуудалнууд коллективүүдэй зүблөөнүүд дээрэ ходо зүбшэн хэлсэгдэжэ байгаа.

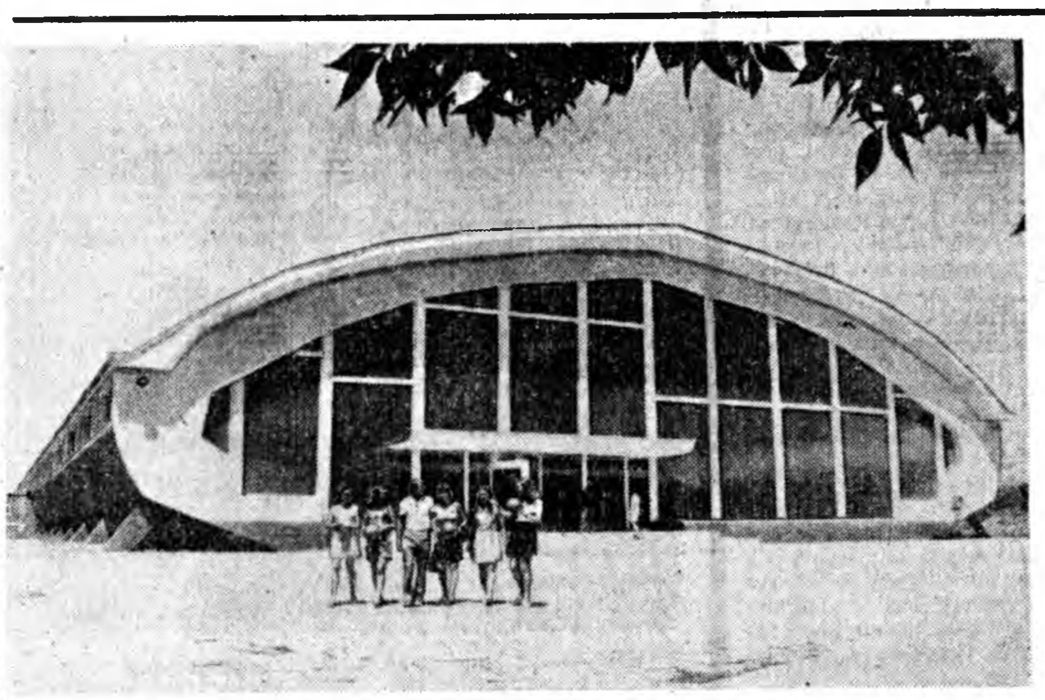
1973 ондо 22.876 хүн ГТО-гой нормо тушаалгада хабаадалсаа. 1972 оной энэ үеынхидэ орходоо үнгэрэгшэ жэлдэ физкультурнигүүдай болон бүлгэмэй гэшүүдэй тоо 1125 хүнөөр олошорһон байха юм. Тиихэдэ 3554 спортсмен бэлдэгдэһэн байна. 26.330 хүн РСФСР-эй арадуудай үбэлэй III Спартакиадада хабаадалсаа. Тэдэнэрэй олонхидынь үбэлэй спортын зүйлнүүдээр шэнэ комплексын нормо тушаажа шадаа.

Прибор бүтээлгын заводой физкультурын коллектив ГТО-гой шэнэ комплексын нормо тушааха талаар хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхээ. Директорэй захиралта гаргагдажа, ГТО-гой шэнэ комплексын программын дүүргэлтын хойноһоо хинан шалгажа байха олон хүнһөө бүридэһэн комисси байгуулардаа бэлэй. Энэшье жэлдэ тус заводой коллектив ГТО-гой нормо олоорoo тушаажа байна. Үнгэрэгшэ суббото, амаралтын үдэрнүүдтэ спортын мүрысөөнүүд олон хүдэлмэришэдэй хабаадалгатайгаар үнгэргэгдөө.

Улаан-Үдын лесотехникумэй физкультурын коллектив үнгэрэгшэ жэлдэ һайнаар хүдэлжэ гараа. Бүхы һурагшадай 80,3 процентнь ГТО-гой нормо тушаалгада хабаадалсаа. Мүн Буряадай модо болбосоруулгын комбинадай ажалшадай 64,4, Хандагатайн леспромхозой хүдэлмэришэдэй 54,5 процент ГТО-гой нормо тушаалгада хабаадалсаһан байха юм.

Гэхэтэй хамта, зарим коллективүүдтэ эмхидхэлэй хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдаһан байна. ГТО-гой нормо тушааха хэрэгтэ тон үсөөн хүнүүдые хабаадуулһан ушарнуудшье тохёолдоо. Жэшээлхэдэ, «Электромашина» заводой хүдэлмэришэдэй 11,1 процент, Гусиноозерскын шахтада — 7,6, Буряадай барилгын управленидэ 3,6 процент шахуу болохо хүн ГТО-гой нормо тушаалгада хабаадаа. Энэ тон бирагүй үрэ дүн болоно.

Энэ жэлдэ физкультурын коллективүүдэй соведүүд ГТО-гой шэнэ комплексын программа тушаалгада олон зониие хабаадуулхын тулада зохихо хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

ШЭНЭ СПОРТЗАЛ

Гар наадануудые үнгэргэхэ Дунда Азида эгээн ехэ спортзал Таджикистанай ниислэл Душанбе хотодо баригдаа. Тус зал 2 мянга тухай дүрбэлжэн метр талмайтай. Тусхай сеткэнүүдээр волейболистнуудай, баскетболистнуудай, гандболистнуудай наадаха ондо ондоо талмайнууд болгожо, залые бэлэхэнээр хубаарилжа болоно. Үбэлэй үедэ зал футболистнуудые, теннисистнүүдые хүндэмүүшэ ёһоор угтан абажа шадаха. Баһа шухала хэрэгтэй болоо һаань, боксёрнуудай ринг, барилдаашадай олбог, штангистнуудай помост зал соо түхеэржэ болоно. Трибунануудынь 800 хүнэй һууритай.

ТАСС-ай фотохронико.

Шатар

КОЧИЕВ: Гурбаһаа — гурба

ЭДИРШҮҮЛЭЙ дунда шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөн Филиппинын ниислэл — Манила хотодо үнгэргэгдэжэ байна. Эндэ Ленинградай залуу шатаршан Кочиев түгэсхэлэй мүрысөөндэ хоёрһоо хоёр очко абаад, түрүүлжэ ябана. Ээлжээтэ наадандаа тэрэ Аргентинын түлөөлэгшэ Гиарделлитэй уулзахадаа, энэдхэг хамгаалалта хэрэглээ. 24-дэхи ябадалдаа совет шатаршан хүбүүгээ миинтээр үгөөд, бэрсээрээ добтолжо, нүгөөдэеэ хүрэһөөр лэ хүшэр бэрхэтэй байдалда оруулһан байна. Тиин эндэ Гиарделли шүүгдэбэб гэжэ мэдэрхэ баатай болоо.

Түгэсхэлэй наадан хабаадажа байһан 10 хүнэй дундаһаа үшөө швед Шнайдер хоёр очко абанхай. Тэрэ түрүүшын наадан — Гиарделлиие, удаань Бразилиин түлөөлэгшэ Ниетo гэгшые шүүһэн байна. Эдэнэй наадан хойшолуулагдабашье, Шнайдерай ехэ булюу байдалтай байһан дээрэһээ һэргээгдэнгүй дүүрэе. Эндэ Ниетo шүүгдэһэн тухайдаа мэдээсэһэн байха юм.

Гурбадахи турта англичанин Майлс — Гиарделлиие, Голландиин шатаршан Диекс — Уинстониие (США) шүүһэн, швед Шнайдер Югославиин Марьяновичтой тэнсэһэн байна.

(ТАСС).

ТҮГЭСХЭЛЭЙ МҮРЫСӨӨНДЭ ХАБААДАХАНЬ

Дүрэ буляалдалгата барилдаагаар хүдөөгэй спортсменүүдэй дунда Россин Федерациин түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөн байгша оной августын 5-һаа 7 хүрэтэр Горький хотодо боложо дүүрэбэ.

РСФСР-эй хүдөөгэй 30 гаран команда энэ наадан хабаадаһан байна. Нёдондо жэл мүрысөөнүүдтэ амжалта туйлаһан республикымнай гурбан барилдаашан — Буряадай хүдөө ажахын институтай хоёрдохи курсын студент Илья Гармаев, тус институтай физическэ хүмүүжүүлгын багшанар Виктор Баймеев, Геннадий Манжуев гэгшэд Буряадай АССР-эй нэрэ хүндые хамгаалба.

Командна тоосоогоор абажа харахада, Дагестанай автономито республикын барилдаашад — нэгэдэхи, Краснодарай түлөөлэгшэд — хоёрдохи, Хойто-Осетиин спортсменүүд шангай гурбадахи һуури эзэлээ.

Оройдоол гурбан хүнһөө бүридэһэн манай команда ехэ амжалта туйлажа, 9-дэхи һуурида гараһан байна.

СССР-эй спортын мастер Илья Гармаев энэ мүрысөөндэ хабаадаһан хүндэ шэгнүүртэй барилдаашадһаа һураггүй булюу байжа, Россин Федерациин чемпион болобо. 1973 ондо Буряадай АССР-эй эрхим түрүү спортсменэй нэрэ солодо хүртэһэн, спортын мастер, зунай һайчдэрнүүдтэ национальна барилдаагаар гурба дахин абсолютна чемпион Геннадий Манжуев 74 килограмм шэгнүүртэ барилдахадаа, хоёрдохи һуури эзэлжэ, мүнгэн медаляар шагнагдаа. Харин спортын ветеран Виктор Баймеев 62 килограмм шэгнүүртэнэй дунда гурбадахи-дүрбэдэхи һуури хубаалдаһан байха юм.

— Хүдөөгэй барилдаашадай дунда Советскэ Союзай түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөн августын 20 гаранаар Саратов хотодо үнгэргэгдэхэнь. Бүхы союзна республикануудай түлөөлэгшэд энээндэ хабаадаха. Тиин бидэ шангай һууринуудта гараа хадаа энэ ехэ мүрысөөндэ ошохо болобобди, — гэжэ командын тренер Виктор Васильевич Баймеев хөөрэнэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

ВАШИНГТОН

США-гай ПРЕЗИДЕНТ Дж. ФОРДЫН ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

ТАСС

Конгрессэй хоёр палатын хамтын заседани дээрэ США-гай президент Джеральд Форд үгэ хэлэхэдээ, Холбоото Штадуудай дотоодын ба гадаадын политикын гол асуудалнуудта дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байна.

Р. Никсонэй үедэ бэелүүлэгдэһэн гадаадын политическэ хараа бодолые үргэлжэлүүлхэ байхабди гэжэ президент мэдүүлээ. Һүүлэй 5,5 жэлэй турша соо: конгресстэ, мүн вице-президент байхадаа, президент Р. Никсонэй гадаадын политическэ элитэ хараа шэглэлые бүрин дэмжэһэн байнаб гээд Дж. Форд хэлэбэ. Энэ хараа шэглэл баримталан бэелүүлжэ үргэлжэлүүлхэб.

Һүүлэй гурбан жэлэй турша соо бэелүүлһэн хараа шэглэлдээ үнэн сэхэ байхаб гэжэ Советскэ Союзые найдуулнаб гэжэ президент мэдүүлээ. Мүнөөнэйхи мэтээр ажаһуухые оролдохо, болохотой газартань амгалан ёһоор харилсаа хэхэ гээшэ манай хоёр ороной арад зоной, бүхы хүн түрэлтэнэй үмэнэ бэелүүлхэ бидэнэй үялга болоно. Ушар юуб гэхэдэ, тэрмоядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй бии болоод байһан сагта манай оронуудай хоорондо бүтэмжэтэй зохид, эб найрамдалта харилсаанһаа ондоо арга байхагүй.

Орон дотор шиидхэгдэхэ зорилгонууд тухай тогтохо доо, экономикын муудалга, мүнгэнэй үнын уналгатай тэмсэхэ асуудалнууд тушаа президент дэлгэрэнгыгээр хэлээ.

Гадаадын ба дотоодын политика бэелүүлхэдэнь туһалха, дэмжэхэ уряатайгаар Дж. Форд конгрессто хандаба.

ДАМАСК

Хэлсээндэ гар табигдаба

ТАСС

Сириин Мхин ба Пальмири хотонуудай хоорондо 130 километр ута түмэр замай шэнэ лини бариха бэдэрэлгэ-шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэхэ хэлсээе «Техноэкспорт» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэл Сириин Араб Республикын түмэр замай генеральна директэй баталба.

Акре-Хомсой хоорондохи түмэр замай участогые һэльбэн шэнэлхын тула Советскэ Союзһаа материалнуудые абаха тухай хэлсээндэ мүн лэ гар табигдаа.

Эдэ хүдэлмэриин дүүрэхэдэ, энэ түмэр зам Сириин Дундада далайн эрье шадархи Тартус портые Пальмириин районой фосфоридай ашагта малтамалтай газартай холбохо байна.

ТОКИО

Хунтые дэмжэхээ болихо

ТАСС

Чилиин сэрэгэй хунтые Японой монополинуудай зүгһөө дэмжэдэг байһые Чилиин социалис партиин генеральна секретарь К. Альтамирано эрид буруушааба.

Японой Коммунис партиин хүтэлбэрилэгшэдтэй августын 13-да уулзажа хөөрэлдэхэдөө, хунтын зонхилолго доро һандаран һалажа байһан Чилиин экономикодо Японой монополинууд мүнгэ һомолно гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Тиин Чилиин сэрэгэй хунтын хашалта харшалалгануудһаа олон мянган хүнэй хохидоходонь, Японой монополинууд дэмжэнэ гээд К. Альтамирано тэмдэглэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

Аюулгүйн Соведэй заседани

ТАСС

Кипртэхи дайнай ябуулгануудай һэргээгдэһэнтэй дашарамдуулан, Аюулгүйн Совет онсо яаралтай заседаниия августын 14-нэй үглөөгүүр үнгэргэбэ.

Аюулгүйн Соведэй июлиин 20-ной тогтоолые баталһан шиидхэбэри Совет нэгэн дуугаар абаа. Дэлхэйн энэ районд амгалан байдал. Кипрэй конституционно правительство һэргээхэ гэһэн эрилтэ энэ тогтоол дотор табигдана.

БЕЙРУТ

КИПРТЭ СЭРЭГЭЙ ЯБУУЛГАНУУД ҺЭРГЭЭГДЭБЭ

ТАСС

Августын 14-дэ Кипртэ сэрэгэй ябуулганууд һэргээгдээ. Үүр хираалха үеэр Турциин самолёдууд Кипрэй ниислэл хотын радиостанциие, грек сэрэгүүдэй бэхилэлгэнүүдые, мүн хэдэ хэдэн бусад районуудые бомбодоһон байна. Тиихэдэ Никози хото шадар грек ба түүрэг сэрэгүүдэй хоорондо байлдаанууд эхилбэ. Турциин танкнууд Китреи, Фамагуста хотонууд тээшэ ошобо.

Байлдаанууд тухай грек-киприодуудай радио мэдээсэхэдээ, тэмсэлээ улам эдэбхижүүлхыень Турциин сэрэгүүдые уряалаа. Никози хотын түүрэг районуудые национальна гварди миномёдуудаар буудана гэжэ түүрэг-киприодуудай радиостанци мэдээсэһэн байна.

Кипр дээрэ байһан ООН-ой зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэдэй дунда шархатаһан хүнүүд бии гэжэ ООН-ой түлөөлэгшэ тэмдэглээ.

ЖЕНЕВЭ. (ТАСС). Англиин, Грециин, Турциин гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй хабаадаһан Кипрэй асуудалаар гурбан талын хөөрэлдөөнүүд буруу һүрөө.

Грек-киприодуудай, түүрэг-киприодуудай түлөөлэгшэд һүүлшын пленарна заседанида хабаадаа. Кипрэй конституционно байгуулалта тухай асуудалаар бүхы тала ондо ондоо һанал бодолтой байшоо. Грек ба түүрэг хүн зонтой автономито областьнуудые (кантонуудые) арал дээрэ бии болгохо түсэбыемнай баталан абаха ёһотойт гэжэ Турциин түлөөлэгшэ энэ заседани дээрэ хэлэһэн байгаа. Энэ түсэб хаража үзэхын тула 24—48 часай турша соо хөөрэлдөөгөө таһалдуулха хэрэгтэй гэһэн Англиин, грек-киприодуудай дурадхалые Турциин түлөөлэгшэ зүбшөөбэгүй.

Тиихэдэ Кипрэй президентын уялгануудые саг зуура дүүргэжэ байһан Г. Клиридис конституционно байгуулалтын өөрын түсэб заседани дээрэ табиба. Түүрэг хүн зоной эрхэнүүдые үргэдхэхэ, автономито областьнуудые бии болгохо һанал бодолые буруушааха гэһэн эрилтэ түсэб доторoo табиһан байха юм. Энэ түсэбыень Греци дэмжээ, харин Турци буруушаагаа.

Кипрэй асуудал дайн сэрэгээр шиидхэгдэхэ ёһогүй гэжэ Грециин гадаадын хэрэгүүдэй министр Г. Маврос эндэ хэблэлэй түлөөлэгшэдтэ мэдүүлбэ.

АНКАРА. (ТАСС). Тохёолдоһон байдалай түлөө Греци харюусаха ёһотой гээд Турциин правительство тоолоно.

Бүхы суднануудай, самолёдуудай Кипртэ дүтэлэн ерэлгэнь ехэ аюултай байна гэжэ радио дамжуулна.

АФИНА. (ТАСС). Грециин премьер-министр К. Караманлис мэдүүлгэ хэхэдээ, Кипртэ сэрэгэй ябуулгануудай һэргээгдэһэнтэй дашарамдуулан, уласхоорондын эрхые Турциин эбдэһэн тушаа буруушаан мэдүүлээ.

НАТО-гай сэрэгэй эмхиһээ гараха тухайдаа Греци августын 14-дэ хуулитаар соносхоо. Тэрэнэй хоёр гэшүүнэй — Турциин ба Грециин хоорондохи зэбсэгтэ хёмороо зүришэлдөөе НАТО-гай болюулжа шадаагүй дээрэһээ иимэ шиидхэбэри абтаа гээд правительствын коммюнике дотор хэлэгдэнэ. Гэхэ зуура, Хойто Атлантиин холбооной политическэ эмхидэ Греци үлэхэ юм гээд коммюнике соо тэмдэглэгдэнэ.

Премьер-министр К. Караманлисай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командованитай зүблөө хэһэнэйнь һүүлээр Грециин абаһан энэ шиидхэбэри соносхогдоо.

ЛОНДОН. (ТАСС). Англиин Гадаадын хэрэгүүдэй министерство августын 14-дэ иимэ мэдүүлгэ хэбэ: «Тохёолдоһон хүндэ хүшэр байдалые улам шахардуу болгохоор али бүхы алхамые буруушаажа байһанаа мэдүүлнэбди».

ДЖАКАРТА

ИНДОНЕЗИИН ПРАВИТЕЛЬСТВЫН АБАҺАН ХЭМЖЭЭНҮҮД

ТАСС

Ороной экономикодо гадаадын капиталай оролгые хизаарлаха хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые Индонезиин правительство абаба.

Гар урлалай бүхы һалбаринуудта, хүнгэн промышленностьда гадаадын мүнгэн оруулагдахаяа болёо. Автомобильнуудые хабсардаг предприятида, газар дээгүүр ябадаг бүхы түхэлэй транспортдо гадаадын мүнгэ оруулалга хоригдоо.

УНШАГТЫ һонирхохо байхат

ДАЛАЙН ЗАГАҺАН — НУУР СОО

Далайн загаһа барижа, ... рьюта үсхэбэрилхэ гээшэ ... юумэн болоно. Хэр үгһөө ... далайда байдаг кефали ... загаһа тэжээхэ түрүүшын ... бан «фермэ» Югославида ... дара хотын ихтиологическа ... бэй үүсхэлээр эмхидхэгдээ. ... лайһаа холо бэшэхэнэ ... нуур соо тус загаһанай ... мянган жэжэ жараахай та... даһан байна. Хоёр жэл бо... байхада, эдэ загаһад тус ... таа 500 грамм шэгнүүртэй ... лохо гэжэ мэргэжэлтэд ... но. Задарай ихтиологи... түбэйхид Адриатическа да... эрье шадар, тэндэхи арал... дээрэ далайн загаһа ... шэнэ газарнуудые бии, бо... хо зорилго табина.

ЯМАР ЭМ ЗАЛАХАБ

Социологуудай ... үзэһэнэй ёһоор, олон ... оронуудай хүн зон үбшэл... өөө, элдэб янзаар эм дом ... рэглэдэг байна. Жэшээлх... япониуудта нэгэн адли ... үүхаар шэнгэн гү, али тао... кэ, порошок болгоһон эм ... һаатнай, тэдэнэр заатагүй ... рошогыень шэлэдэг ... Америкынхид таблеткэтэй ... хүртэхэ дуратай, харин ... тиин Америкэдэ үбшэнтэн ... дээ тарилга хүүлхэдээл ... ниинь амардаг. Энэдхэгэй, ... кистанай эмшэд өөһэд... үбшэнтэдтэ дшилэнхидээ ... эм үгэдэг юм.

МИИСГЭЙНҮҮДЭЙ ДЕСАНТ

Малайзида малари үбшэн ... раадаг батаганаа үгы хэхэ ... сэл ехээр дэлгэрүүлэгдэһэн ... гаа. Борнёо арадай нэгэ ... рин шадархи газар дээрэ ... хоро хаяжа, тэндэ батага... үгы хээ. Тэрэ газартань ... тархаанууд тэрэ хороондо ... хэгүй, харин тэрэ хорые ... дээ шэнгээгээд лэ ябадаг ... шоо. Тиигэжэ дососоогоо ... хоротой болоһон тархаану... гүрбэлнүүд эдеэд, муу... болобо. Тэдэ муудаһан ... бэлнүүдые дам миисгэй... барижа эдеэд, өөһэдөө ... хоорондонь үхэдэг боло... Эсэстээ миисгэйнүүдэй ... үсөөрхэдэ, үхэр хулгана... олошоржо эхилээ. Ажамид... лай экологическа тэнсүүр... дахин тогтоохын тула яар... тай түргэн тэрэ газар... миисгэйнүүдые самолёо... абаашажа табиха баатай ... логдоо.

ДҮРБЭН ҮХИБҮҮ ТҮРЭБЭ

Загреб хотодо ажаһуу... 26-тай Мария Миятович ... бэн хүбүү түрэбэ. Эхын, ... бэн багашуулай бэень ... нууд. Һаяар нарайлалгын ... шанһаа гаргагдаха. Тииг... Мария Миятович гэгшын ... ганиинь дүрбэн дүү хүбүүд... болобо. Онте, Франьо, Ив... Даниэль гэжэ нэрэнүүдые ... бүүдтээ үгэһэн байна.

Загреб хотодо түрэһэн ... дүрбэн тухай мэдээсэлые хот... зон һонирхон угтаа. Гороо... скупщинын түрүүлэгшын ... логшо И. Мише нарайлал... байшанда ерэжэ, Мария Ми... товичые амаршалба. Эхир дү... бэн тухайда хотын бү... хүн зон анхаралаа хандуул... байха гэжэ тэрэ журнали... нуудта мэдүүлээ. Олон пре... приятинуудай, эмхи зурга... нуудай коллективүүд ... үхибүүдтэ бэлэгүүдые бэлд... жэ байна.

(ТАСС).

САГААН ЭДЕЭТЭ МОДО

Елэгэр тэгшэ холтоһото ... дээгүүрээ елэлзэһэн набша... тай үндэр модод Зүүн Амер... кэдэ ургадаг юм. Энээниие ... тэй гэжэ гү, али үнеэнэй мод... гээд индейцүүд нэрлэдэг. Эн... модоной холтоһо хүүлаад ... хальһандань сараахание ... гаадхихада, нэгэ час соо ... тухай сагаан шүүһэн гоож... Тэрэнь үнгөөрөөшье, амтаар... шье, шэмээрээшье үнеэнэй ... дэл тон адли юм.

БУЙВОЛ БА ЮРЫН ҮНЕЭН ХОЁРОЙ ХОЛИ...

Америкын Калифорни ш... дай нэгэ фермын эзэн зэр... буйвол бухын үрэ хэрэглэ... юрын үхэрэй гунжые искусс... венна аргаар үрэжүүлээд, ... бан холимол үүлтэрэй туга... абаа. Буйволай түл тэдэ ... галнуудынь шэгнүүрээ ... граммаар нэмээхэдээ, 4 ки... грамм тэжээл эдидэг, ми... юрын үхэрэй тугалнуудта ... ходоо таба-зургаан һараар ур... түс тустаа 453—475 килограм... шэгнүүртэй болодог юм. Иим... холимол үүлтэрэй малай ... хан 19 процент протеин... байна. Иимэ холимол үүлтэр... үхэр түргэн үдэсэтэй, үсхэ... рилхэдэшье зохид байба.

(«Сельская новь» журналһаа абтаба).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй түсэбые дүүргэжэ байһан тухай материалнууд толилогдобо. БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. Улаан-Үдын М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой эмхидхэгдэн байгуулагдаһаар 75 жэлэй ойдо зорюулагдаһан тусхай хуудаһан.

Гурбадахи хуудаһанда. В. Савинагай «Аша туһаяа хараада абаха...» гэһэн статья. Хүн зоной ажаһуудал хангалга тухай А. Корогаевагай статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Нютаг нютагай һонинууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 17.55 — Дамжуулгын программа. 18.00 — «Летние звезды». Үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 18.15 — «Аха дүү арадай эбдэршэгүй хани нүхэсэлэй илан мандалга» (буряадаар). 18.45 — Телевизионно һонин. 19.05 — «Хүгжэмтэ уулзалга». РСФСР-эй габьяата артист А. Арсаланов. 19.55 — «Парижские могикане» — ЧССР-эй телевизионно уран һайханай фильмын 5-дахи сери. 21.00 — Забһарлалга. 21.10 — «Парижские могикане» — ЧССР-эй телевизионно уран һайханай фильмын 6-дахи сери түрүүшынхеэ харуулагдаха. 22.10 — «Хүн. Газар. Юртэмсэ», Советскэ Союзай Герой, СССР-эй летчик-космонавт В. И. Севастьянов дамжуулгада хабаадаха. 22.40 — «Это — вертолеты» гэһэн документальна фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха (үнгэтэ). 22.50 — «Советскэ Союз — манай адрес» — үнгэтэ. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30 — «Андрониковой үгэ» — телевизионно фильм-концерт түрүүшынхеэ харуулагдаха.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 17.30 — «Молодые голоса» — Алма-Атын зоныг залуу дуушадай бүхэсоюзна телевизионно конкурсын нэгэдэхи тур. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Блестящий дивертисмент» — телевизионно документальна фильм.

Улаан-Үдэ. 19.55 — «Годы странствий» гэжэ телевизионно зүжэгэй 1-дэхи, 2-дохи сери.

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

«БУРЯАД ҮНЭН» 1974 оной августын 16. 4-дэхи хуудаһан. Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-03609. Заказ № 0044